

Gezondheidszorg en Chemie Geel

Bachelor in de ergotherapie

Dementerende bewoners op de boerderij

Werken met en rond dieren

CAMPUS

Geel

Vicky Struyfs

Academiejaar 2006-2007

VOORWOORD

In dit voorwoord zou ik graag alle mensen willen bedanken die het tot stand komen van mijn eindwerk mee mogelijk hebben gemaakt. Zonder hun hulp en steun was mij dit niet gelukt.

Dank je wel:

- Geert Driesen, directrice van het rust- en verzorgingstehuis Boeyendaalhof. Voor de mogelijkheid die u mij gegeven hebt om mijn eindwerk binnen uw instelling tot stand te brengen.
- Debby Vervloet, mijn begeleidster in het rust- en verzorgingstehuis Boeyendaalhof. Voor het vertrouwen dat jij in mij had en de mogelijkheid die je gaf om mijn eindwerk te verwezenlijken. Ook voor de steun, het enthousiasme, de begeleiding en de verdere opvolging van mijn eindwerk.
- Lieve Schoofs, mijn begeleidster vanuit de school. Bij u kon ik gedurende mijn eindwerkstage en het opstellen van mijn eindwerk steeds terecht. U stond altijd klaar met een luisterend oor en kritische bedenkingen. U was tevens een belangrijke schakel bij de vormgeving van mijn eindwerk.
- Vrijwilligers, boer Ivo en boerin Rita. Zonder jullie hulp en inzet gedurende de acht weken, had ik nooit zoveel bewoners kunnen bereiken en laten genieten van de uitstappen naar de boerderij.
- Mijn ouders en vriend. Jullie hebben mij de kans gegeven om deze opleiding waar te maken, jullie hebben mij altijd gesteund en zijn in mij blijven geloven.
- Tamara Willems, mijn nicht. Voor haar hulp bij het nalezen van mijn eindwerk, het aanbrenge van verbeteringen en het vertalen van mijn samenvatting.
- Het docententeam van de opleiding ergotherapie. Voor de begeleiding gedurende mijn ganse opleiding.

SAMENVATTING

Ik wou op zoek gaan naar een aangepaste activiteit voor dementerende bejaarden met een geschiedenis rond het boerenleven en de toegevoegde waarde dat dit project op hun leven zou hebben. Het hoofddoel bij dit project was reminiscentie door een belevingsgerichte aanpak.

Een eerste aspect waarrond uitgebreid gewerkt werd, waren de boerderijbezoeken. Bij het tot stand komen van de bezoeken is er toch heel wat aan voorafgegaan.

De voorbereidingen hielden in dat ik informatie moest inwinnen omtrent het boerenleven en zorgboerderijen, op zoek moest gaan naar een geschikte boerderij, bewoners en begeleiders en activiteiten moest opstellen.

Bij mijn project vertrok ik vanuit drie kerngedachten. Dit waren belevingsgericht werken, reminiscentie en normalisatie en vormden cruciale elementen in het slagen van het project. Deze elementen heb ik duidelijk verwerkt in mijn activiteitenaanbod dat heel gevarieerd was met zowel binnen- als buitenactiviteiten.

Bij de boerderijbezoeken waren voor alle bewoners andere aspecten van belang. Sommigen gingen mee voor het sociale contact, andere voor de dieren en de stimulatie die ze kregen. De bewoners haalden herinneringen op en stelden positief gedrag wat niet zo was in het rust- en verzorgingstehuis.

Een tweede aspect bij het werken met dieren was het bezoek van de honden, om op deze manier de meer zorgbehoevende bewoners te bereiken. Dit aspect vormde maar een klein onderdeel van mijn eindwerk, maar was voor de desbetreffende bewoners toch wel belangrijk.

Ik kan besluiten dat de boerderijbezoeken effectief een toegevoegde waarde hadden op het leven van de bewoners. De bezoeken waren aangepast aan de noden en behoeften van de bewoners waardoor zij helemaal konden openbloeien.

Dit was ook zo het geval bij het bezoek van de honden, hoewel dit veel kleinschaliger en minder doorleefd was.

Hoe de boerderijbezoeken verder zullen verlopen, is nog niet helemaal duidelijk. Zowel de begeleiders, de boer en de boerin, het personeel en de directie waren tevreden over de bezoeken en hoopten dat er een vervolg zou komen. De haalbaarheid is niet zo evident voor het rust- en verzorgingstehuis, omdat hier toch wel een aantal aspecten bij komen kijken zoals tijd, personeelsinvestering en loonkost. De toekomst zal dit verder moeten uitwijzen.

RÉSUMÉ

J'ai voulu rechercher une activité adaptée pour des personnes âgées séniles qui ont une histoire autour de la vie paysanne. Au même temps j'ai voulu rechercher la valeur ajoutée que ce projet aurait sur leur vie. Le but principal de ce projet était la réminiscence à travers une approche orientée vers l'expérience.

Les visites à la ferme ont formé un premier aspect autour duquel nous avons travaillé d'une manière détaillée. Tout un travail a quand même précédé la réalisation des visites. J'ai dû m'informer au sujet de la vie paysanne et les fermes de soins et en plus il fallait chercher une ferme adéquate, sélectionner des habitants et des accompagnateurs et élaborer des activités.

Je suis partie de trois idées principales, à savoir travailler d'une manière orientée vers l'expérience, la réminiscence et la normalisation. Ce sont des éléments cruciaux pour que le projet puisse réussir. J'ai intégré ces trois éléments dans mon offre d'activités. Ces activités étaient variées et se déroulaient aussi bien à l'intérieur qu'à l'extérieur. Pour chaque habitant un autre aspect était important durant les visites à la ferme. Certains y sont allés pour le contact social, d'autres pour les animaux et la stimulation qu'ils ont reçue. Les habitants ont évoqué des souvenirs et ont montré un comportement positif, ce qui n'était pas toujours le cas dans le home pour des personnes âgées. Un deuxième aspect de travailler avec les animaux était la visite des chiens. De cette façon j'ai voulu atteindre plus d'habitants ayant besoin de soins. Cet aspect ne formait qu'une petite partie de mon mémoire, mais il était important pour les habitants en question.

Je peux conclure que les visites à la ferme ont vraiment eu une valeur ajoutée à la vie des habitants. Les visites étaient adaptées aux besoins des habitants de manière qu'ils aient pu ragailardir. C'était également le cas avec la visite des chiens, bien que cela fût moins vécu et à petite échelle.

Comment les visites à la ferme se poursuivront, n'est pas encore clair. Les accompagnateurs, le paysan et la paysanne, le personnel et la direction étaient tous contents des visites et espéraient que celles-ci se poursuivraient. Pourtant la réalisation n'est pas tellement évidente car un tel projet exige assez de temps, du personnel supplémentaire et des coûts salariaux plus élevés.

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD	2	
SAMENVATTING	3	
RÉSUMÉ	4	
INHOUDSTAFEL	5	
INLEIDING	7	
1	VOORSTELLING STAGEPLAATS BOEYENDAALHOF	8
1.1	Populatie.....	8
1.2	Visie.....	8
1.3	Diensten.....	9
2	THEORETISCHE UITGANGSPUNTEN.....	11
2.1	Dementie	11
2.2	Belevingsgericht werken.....	12
2.3	Reminiscentie	15
2.4	Normalisatieprincipe.....	16
3	EEN BOERDERIJPROJECT IN EEN RUST- EN VERZORGINGSTEHUIS....	18
3.1	Inhoud en taak van dit project voor een ergotherapeut.....	18
3.2	Meerwaarde van de activiteiten op de boerderij	19
3.3	Vorbereidingen	21
3.3.1	Opzoekwerk	21
3.3.2	Zoektocht naar een boerderij	21
3.3.3	Contact met zorgboerderijen in Nederland	22
3.3.4	Selectie bewoners	23
3.3.5	Bekendmaking project	23
3.3.6	Activiteiten.....	23
3.3.7	Vrijwilligers	24
3.4	Activiteiten op de boerderij.....	26
3.4.1	Bewoners.....	26
3.4.2	Begeleiders	28
3.4.3	Personeel.....	29
3.4.4	Concrete activiteiten op de boerderij.....	29
3.4.5	Afronding van het project.....	34
3.5	Bezoek honden.....	35
3.6	Besluit.....	39
3.6.1	Meerwaarde van de ergotherapie.....	40
3.6.2	Projectevaluatie	40
3.6.3	Toekomst voor het project.....	42

BESLUIT	44
LITERATUURLIJST	45
BIJLAGEN	47
Bijlage 1. Artikel voor in het krantje	
Bijlage 2. Eerste affiche	
Bijlage 3. Tweede affiche	
Bijlage 4. Oproepbrief voor het personeel van het Binnenhof	
Bijlage 5. Blanco vragenlijst na vier weken	
Bijlage 6. Evaluatie vragenlijsten na vier weken	
Bijlage 7. Vragenlijst personeel na acht weken	
Bijlage 8. Vragenlijst begeleiders na acht weken	

INLEIDING

Het werken met dementerende bejaarden heeft me altijd al aangesproken. Iedere dag blijft boeiend en dat maakt het werken met deze mensen juist zo fijn.

Werken met zulke mensen is werken aan jezelf. Hiermee bedoel ik dat je jezelf voortdurend moet afstemmen op hen. Hun beleving staat centraal en dat is waar hun leefwereld omdraait. Als hulpverlener is het belangrijk dat je jezelf hier op afstemt om een optimale omgang met hen te bereiken en belevingsgericht blijft werken.

Voor ik aan deze opleiding begon, had ik al een opleiding van thuis- en bejaardenzorg achter de rug waarin ik stages liep in verschillende rust- en verzorgingstehuizen. Verder heb ik ook al vijf jaar weekendwerk gedaan in een rust- en verzorgingstehuis als verzorgende. Buiten heel wat ervaring die ik gedurende al deze jaren had opgedaan, begon ik mij meer en meer te realiseren dat sommige dementerende bejaarden iets 'misten' in hun leven.

Door de opname in een rust- en verzorgingstehuis en door het dementieproces, verliezen bejaarden een aantal essentiële componenten uit hun leven.

Ik wou op zoek gaan naar een aangepaste activiteit voor dementerende bejaarden, iets dat zou aansluiten bij hun leefwereld van vroeger. Bovendien wou ik nagaan of dit een toegevoegde waarde kon hebben op hun leven. Dit was de motivatie om mijn eindwerk te starten.

Mijn keuze viel op het boerenleven van vroeger. Vele dementerende bejaarden, tenminste in het rust- en verzorgingstehuis Boeyendaalhof, hebben vroeger een boerderij gehad of zijn in contact gekomen met dieren en het platteland.

Ik wist op voorhand dat ik niet al de bejaarden zou kunnen betrekken bij de activiteit die ik wou doen. Niet iedere bejaarde heeft immers nood aan hetzelfde en niet iedere bejaarde heeft hetzelfde verleden.

Eerst wou ik gedurende een aantal dagen met de bewoners naar een boerderij gaan en hier ook verblijven. Omdat mijn eindwerk in de winterperiode viel, was dit niet echt aan te raden.

Wat ik wel gedaan heb, was met een aantal dementerende bejaarden naar een boerderij gaan, gedurende acht weken, telkens één dag in de week.

Hier is heel wat werk aan vooraf gegaan wat betreft het zoeken van informatie en een geschikte boerderij, het selecteren van bewoners en dergelijke meer.

Hierna konden de boerderijbezoeken van start gaan. Wat hierin belangrijk was, was de toepassing van belevingsgericht werken en werken rond reminiscentie en het normalisatieprincipe.

1 VOORSTELLING STAGEPLAATS BOEYENDAALHOF

Boeyendaalhof is een rust- en verzorgingstehuis in het centrum van Herenthout. Dit rust- en verzorgingstehuis biedt plaats aan 86 bejaarden.

Op dit moment zijn ze het rust- en verzorgingstehuis nog aan het uitbreiden, zodat het in de loop van de tijd nog meer plaats kan bieden voor dementerende bejaarden en dit ook voor hen een tweede thuis kan worden.

1.1 Populatie

Dit rust- en verzorgingstehuis is opgedeeld in twee afdelingen.

Enerzijds heb je het Voorhof, dat is een afdeling voor niet-dementerende bejaarden.

Deze afdeling heeft vijftig kamers.

Anderzijds is er het Binnenhof, dit is een gesloten afdeling voor psychisch zorgbehoevenden en dementerende bejaarden. Deze afdeling heeft 36 kamers. Buiten deze twee afdelingen zijn er ook nog serviceflats.

1.2 Visie

Boeyendaalhof creëert een thuisvervangende omgeving voor valide, licht hulpbehoevende, zwaar zorgbehoevende en dementerende bejaarden, waarin respect voor ieders eigenheid fundamenteel is.

- Het biedt een totale comfortzorg waarin de bewoner centraal staat. Er wordt gekeken naar wat de bewoner op dat moment nodig heeft op vlak van lichamelijke, psychische en sociale zorgen.
- Het biedt een huiselijke sfeer door het uitnodigende karakter van de gebouwen en de inrichting van de leefruimten. Op deze manier kan het rust- en verzorgingstehuis voor de bewoners een tweede thuis worden.
- De familie mag deel uitmaken van het zorgdragen. Dit gebeurt onder andere bij de ochtendzorgen, het maaltijdgebeuren en de ontspannende activiteiten.
- Integratie van de maatschappij in het rust- en verzorgingstehuis. Op regelmatige basis komen kleuters en artiesten op bezoek om samen met de bewoners activiteiten te doen. Ook vinden er uitstapjes buiten het rust- en verzorgingstehuis plaats en gaan ze maandelijks naar de markt in het dorp.
- Het rust- en verzorgingstehuis is christelijk geïnspireerd, maar zij hebben ook oog voor andere geloofsovertuigingen. De bewoners zijn vrij om deel te nemen aan eucharistievieringen en zalvingen.
- Er wordt zoveel mogelijk op een belevingsgerichte manier gewerkt. De bewoners worden zoveel mogelijk in hun waarde gelaten en zowel het personeel als de vrijwilligers worden actief betrokken bij de uitvoer en nazorg hiervan. Dit onderdeel is heel belangrijk naar mijn eindwerk toe. Dit vormt de basis van de activiteiten op de boerderij, omdat de activiteiten aansluiten bij hun leefwereld.
- De zorgverlening wordt afgestemd op de maatschappelijke evolutie. Hierdoor wordt de kwaliteit van de dienstverlening steeds verbeterd.

1.3 Diensten

Er zijn verschillende diensten terug te vinden in het rust- en verzorgingstehuis.

Die zijn het secretariaat en het onthaal, de verpleging en de verzorging, de keukendienst, de onderhoudsdienst, de kinesitherapie, het kapsalon en de pedicure, de animatie, de ergotherapie en de pastorale dienst. Elk van deze diensten dragen, vanuit hun invalshoek, bij tot het waarmaken van de visie van het rust- en verzorgingstehuis.

In het rust- en verzorgingstehuis werkt één voltijds ergotherapeute. Haar visie, haar manier van werken en de activiteiten die zij aanbiedt, sluiten aan bij de visie van het rust- en verzorgingstehuis.

- Zij tracht het welzijn van de bewoners te bevorderen op psychisch, fysisch en sociaal vlak. Dit gebeurt onder andere door het aanbieden van ADL-training, maaltijdbegeleiding, handrevalidatie, relaxatietherapie, reminiscentie, geheugenoefeningen, voetbubbelbadjes, turnen en zwemmen. Dit gebeurt zowel in groep als individueel, met steeds die persoonlijke aandacht voor iedere bewoner. Dit alles zonder enige verplichting naar de bewoners toe, maar eerder vanuit het geven van kansen.
- Zij luistert naar de noden en houdt rekening met de behoeften, de mogelijkheden en de beperkingen van de bewoners, waardoor er doelgericht gewerkt kan worden. Op deze manier wordt de zorg ook zo individueel mogelijk afgestemd op iedere bewoner, gekeken vanuit de totaliteit van de bewoner.
- Dit alles probeert zij waar te maken vanuit een belevingsgerichte aanpak. Er wordt daarom ook getracht de bewoners zoveel mogelijk in hun eigenwaarde te laten.
- Bovendien werkt zij vanuit een flexibele houding omdat de bewoners centraal staan. Samen met de authenticiteit die je als ergotherapeute uitstraalt, kom je zo tot levensloopgerichte kwaliteitszorg.

De ergotherapeute werkt met een maandprogramma en houdt rekening met de individuele noden van de bewoners op dat moment. Zij werkt op deze manier omdat er maandelijks een activiteitenkalender wordt opgesteld, zodat het voor de bewoners duidelijk is welke activiteiten er wanneer gepland zijn.

Hieronder volgt het dagschema van woensdag in week 1.

7.00 uur: Activiteiten van het Dagelijks Leven. Iedere morgen gaat zij naar twee bewoners waarmee zij de ochtendzorg samen gaat uitvoeren.

7.30 uur: relaxatiebaden. Per dag gaan er drie bewoners in het relaxatiebad. Één bewoner van het Voorhof en twee bewoners van het Binnenhof, vanuit de visie dat dementerende bejaarden meer nood hebben aan relaxatie. Per bewoner wordt er 50 minuten de tijd genomen om hem of haar te wassen en te laten genieten van de bubbels en de massages.

10.00 uur: 15 minuten drankpauze.

10.30 uur: revalidatie. Hierbij gaat zij naar een aantal bewoners van het Voorhof en het Binnenhof om hun fijnemotoriek te oefenen of om geheugenoefeningen te doen.

11.45 uur: maaltijdbegeleiding in het Binnenhof. Deze bewoners hebben het vaak moeilijk om zelfstandig hun maaltijd te nuttigen. De ergotherapeute gaat kijken hoe ze de zelfstandigheid van de bewoners kan verhogen via hulpmiddelen en aanpassingen en helpt dagelijks één bewoner bij het maaltijdgebeuren.

13.00 uur: 30 minuten eetpauze.

13.30 uur: geheugenspel in het Binnenhof. Dit is een soort ganzenbord waarbij de bewoners vragen moeten beantwoorden. Deze vragen spreken verschillende aspecten van het geheugen aan.

15.00 uur: einde werkdag.

Het rust- en verzorgingstehuis Boeyendaalhof streeft iedere dag weer naar een optimale vorm van leven voor haar bewoners, rekening houdend met de mogelijkheden van iedere bewoner afzonderlijk. Op deze manier willen zij hun visie realiseren en hun dienstverlening optimaliseren. Zonder een intense samenwerking met zowel het personeel als de vrijwilligers zou dit niet mogelijk zijn.

2 THEORETISCHE UITGANGSPUNTEN

2.1 Dementie

Dementie verandert zowel het leven van de persoon met dementie als dat van zijn omgeving grondig.

Dementie is een geheel van symptomen die de persoon op dat moment vertoont. Kenmerkend hierbij is dat dementie een sluimerend en ongunstig verloop heeft. Het syndroom dementie wordt vastgesteld na uitgebreid onderzoek (anamnese, medisch onderzoek (klinisch en neurologisch onderzoek, neuropsychologische testen) en complementair psychiatrisch en/of neurologisch onderzoek). Tijdens de onderzoeken moet de bejaarde aan enkele voorwaarden voldoen. Zo mag hij of zij niet bewustzijngestoord zijn, zijn of haar aandacht moet bij het gesprek zijn en zijn of haar zintuigen moeten optimaal functioneren.

In het ziektebeeld heb je stoornissen van eerste orde en van tweede orde.

De stoornissen van eerste orde moeten aanwezig zijn om van een dementiëel syndroom te kunnen spreken en ze moeten een typisch verloop kennen. Ze zijn niet constant aanwezig op elk moment van de dag en bij iedereen. Men maakt verder nog een onderscheidt tussen:

- stoornissen in het geheugen en de oriëntering.
- stoornissen in taal, handelen en herkennen.

De stoornissen van tweede orde moeten niet aanwezig zijn om te kunnen spreken van een dementiëel syndroom, maar ze vullen het aan. Deze stoornissen maken het voor de omgeving moeilijk om met de persoon om te gaan. Ze kunnen opgedeeld worden in:

- intellectuele stoornissen.
- emotionele stoornissen.
- persoonlijkheidsveranderingen.
- onrust.
- decorumverlies.
- confabulaties.
- verlegenheidsantwoorden.
- verzamelwoede.
- verminderd ziektebesef.

Volgens de DSM-IV verloopt dementie in drie verschillende stadia: licht dementerend, matig dementerend en ernstig dementerend.

- Licht dementerend.

De werk- en sociale activiteiten worden in belangrijke mate verstoord, de licht dementerende bejaarden beschikken over de mogelijkheid een onafhankelijk leven te leiden, ze kunnen instaan voor hun persoonlijke adequate hygiëne en ze beschikken over een relatief intact oordeelsvermogen.

- Matig dementerend.

Een onafhankelijk leven leiden is riskant en de matig dementerende bejaarden hebben een bepaalde graad van supervisie nodig.

- Ernstig dementerend.

De ADL is danig verstoord en er is meer dan supervisie gevraagd. Bovendien zijn de minimumvereisten voor de persoonlijke hygiëne afwezig.

Het dementieproces gaat gepaard met tal van emoties.

Tijdens het voorstadium staan vooral irritatie, somberheid en angst centraal.

Tijdens het eerste stadium staan ongelof, ontkenning, onzekerheid, agressiviteit of depressie en paniek centraal.

Tijdens het tweede stadium zijn dit onzekerheid, paniek en boosheid.

Bij het derde stadium kan er enkel geïnterpreteerd worden hoe de dementerende bejaarde zich voelt.

(Jansen, Vanuytsel&Geenen, 2005a)

2.2 Belevingsgericht werken

Belevingsgericht werken is een belangrijke methode die toegepast wordt in het rust- en verzorgingstehuis waar ik stage deed en dat in mijn eindwerk sterk naar boven kwam.

Belevingsgericht werken betekent: "het op de individuele persoon afgestemde gebruik van belevingsgerichte benaderingswijzen en communicatieve vaardigheden, rekening houdend met zijn gevoelens, behoeften en lichamelijke en psychische beperkingen, met het doel dat de bewoner zoveel ondersteuning ervaart bij de aanpassing aan de gevolgen van zijn ziekte en de verpleeghuisopname, dat hij zich daadwerkelijk geborgen voelt en in staat is zijn gevoel van eigenwaarde te behouden." Hierbij denk ik bijvoorbeeld aan een mevrouw die in het rust- en verzorgingstehuis heel angstig is. Iedere beweging roept bij haar angst en afweer op. Zij begint dan onverstaanbare zinnen te roepen en wordt uit zichzelf heel moeilijk terug rustig. Door in eerste instantie bij haar te gaan zitten, lichamelijk contact en oogcontact te zoeken en haar naam te zeggen, merk je dat zij jou ook aankijkt en rustiger wordt. Daarna is zij meestal nog niet helemaal rustig, maar doordat je daarna met haar begint te praten en haar gedrag begint te benoemen, merk je dat zij rustig wordt doordat je haar op dat moment bevestigt in haar eigenwaarde.

Belevingsgericht werken gaat uit van de betekenis van gedrag. Het gaat om het aanvoelen en begrijpen van de gedachten en gevoelens die de dementerende bejaarde over zichzelf en zijn omgeving heeft. Dat is een continu gebeuren bij ieder contact en op elk moment van de dag. Belevingsgericht werken is daarom ook nauwelijks vast te leggen in zorgplannen. Het vereist voortdurend luisteren, afstemmen en mee bewegen en vormt een waardevolle uitdaging voor elke begeleider in de zorg en dagbesteding. Op deze manier kan je dementerende bejaarden op een gepaste manier begeleiden en de zorg bieden waar zij op dat moment nood aan hebben. Hun beleving staat dan centraal.

Een instelling kan ervoor zorgen dat de kwaliteit van belevingsgericht werken op peil blijft en zich voortdurend ontwikkelt door er alle disciplines bij te betrekken, feedback te geven en ervaringen te delen.
(Activiteiten-Wizard, 2007a)

In mijn eindwerk heb ik dit zoveel mogelijk proberen te doen. Ik heb het personeel zoveel mogelijk op de hoogte proberen te houden van wat de bewoners allemaal deden op de boerderij. Dit gebeurde via een dagboek dat uithing, na een paar weken heb ik hen zowel mondeling en schriftelijk meegedeeld wat de uitstappen voor iedere bewoner afzonderlijk betekenden en dergelijke. Zij werden iedere week op de hoogte gebracht van welke bewoner er meeging. Op deze manier wilde ik hen bij mijn project betrekken omdat ik zo hoopte dat er van hen reacties zouden komen naar de bewoners toe, zodat ze de bewoners nog konden stimuleren.

Men spreekt ook over de driehoek van het welbevinden. Deze driehoek is een belangrijke aanwijzing voor het omgaan met dementerende bejaarden en bestaat uit drie delen: de bejaarde, de hulpverlener en de familie.

In de omgang met dementerende bejaarden zijn er nog een paar belangrijke omgangspunten. Hieronder vind je de omgangspunten terug die in mijn eindwerk belangrijk waren.

- Respect

In mijn eindwerk kwam dit naar boven bij de activiteiten die we deden op de boerderij. Hier werd gekeken naar de interesse van de bewoners en dit werd gerespecteerd. De bewoners moesten niets doen wat zij op dat moment niet wilden. Ze werden wel gestimuleerd en alles werd hen wel aangeboden.

- Communicatie

Er werd op het niveau van de bewoners gepraat. Sommigen moesten via gebaren ondersteund worden om hen op deze manier optimaal te betrekken bij het gebeuren op de boerderij.

- Lichamelijk contact

Ook via dit punt kon je de bewoners beter betrekken bij het gebeuren op de boerderij en meer reacties uitlokken.

- Geduld

Op de boerderij gebeurde alles op het tempo van de bewoners. Op deze manier konden zij zichzelf zijn wat ten goede kwam van hun welbevinden op dat moment.

- Lichamelijke gezondheidstoestand

Er werd steeds gekeken naar de lichamelijke gezondheid van de bewoners. Als de hoofdverpleegkundige ons afraadde om een bepaalde bewoner mee te nemen, respecteerden we dit, omdat het voor de bewoners toch wel vrij intensief was en we dus zeker rekening moesten houden met de gezondheid van de bewoners. Anders zouden zij er toch niet van kunnen genieten.

- Seksualiteit

Dit was een punt wat in het begin niet echt in acht werd genomen, omdat ik dacht dat dit niet van toepassing zou zijn. Later bleek dat een bewoner zich wel aangetrokken voelde tot de boerin. Dit gedrag werd niet afgekeurd, maar was een middel voor hem om zich meer betrokken te voelen op het boerderijgebeuren. De boerin zelf stoorde zich niet aan het gedrag, dus dit was op zich geen probleem.

(Jansen, Vanuytsel&Geenen, 2005b)

Er zijn een aantal modellen ontwikkeld om op een belevingsgerichte manier om te gaan met dementerende bejaarden.

Ik zal het uitgebreid hebben over de methodiek Validation van Naomi Feil, omdat dit in mijn activiteiten op de boerderij naar boven kwam en omdat ze goed aanleunt bij de visie van het rust- en verzorgingstehuis. Bij deze methodiek vond ik de belangrijkste aspecten terug om te werken met dementerende bejaarden op de boerderij. Ik heb het gevoel dat, als je deze methodiek toepast, je de bewoners op een heel ruime manier kan benaderen en met hen kan omgaan. Bij mij is het minder belangrijk om te weten in welke fase een bewoners zit, maar ik vind het wel heel belangrijk dat je de bewoners kan aanvoelen en kan inspringen op wat zij op dat moment voelen en beleven.

Validation betekent iemand in zijn waarde laten. Het is een methodiek om beter met dementerende bejaarden te kunnen communiceren. Het is een omgangsvorm, een houding.

Als hulpverlener moet je je empathisch inleven in de belevingswereld van de bejaarde, de gefantaseerde werkelijkheid bevestigen en gevoelens erkennen, om zo tot een belevingsgerichte manier van omgaan met dementerende bejaarden te komen. Het doel van deze benadering is de stresssituatie te verminderen, hun eigenwaarde te herstellen en hen de kans te geven onverwerkte ervaringen te verwerken.

In tegenstelling tot de DSM-IV, deelt Naomi Feil de dementerende bejaarden op in vier stadia:

- de lichte verwarring,
- de verwardheid in tijd,
- de voortdurende beweging,
- het vegeteren.

Bij ieder stadia is er nog een verdere onderverdeling naar benadering, oriëntatie, stem, emoties, persoonlijke verzorging en voorkomen, communicatie en humor.

Bij deze methodiek zijn er een aantal technieken die je als hulpverlener kan toepassen. Dit zal enerzijds de angst bij de dementerende bejaarden doen verminderen en de kwaliteit met de hulpverlener doen verbeteren.

De volgende Validationstechnieken waren van toepassing in mijn eindwerk.

- Centrereren

Als hulpverlener zelf, was ik steeds rustig of wou ik dat toch laten overkomen naar de bewoners toe, omdat dit een belangrijk gegeven is naar de beleving van de bewoners. Ik sprak de bewoners meestal individueel en rustig aan, omdat dit aansluit bij hun manier van leven.

- Vertrouwen opwekken

Doordat we op de boerderij waren, kwamen er voor velen spontaan herinneringen naar boven. Door hierover te praten, gaf je hen een gevoel van herkenning en vertrouwen, waardoor zij zich goed voelden omdat dit herkenbaar was voor hen.

- Parafrazeren

De bewoners vertelden vaak hetzelfde. Na een tijdje wist je waar ze aan dachten en door dit dan voor hen te verwoorden, kregen die gedachten ook woorden. Dit had een positieve invloed op de vertrouwensrelatie.

- Reminiscentie

De activiteiten op de boerderij stonden in het teken van reminiscentie. Alles wat we deden, deed de bewoners terug denken aan vroeger. Ze praatten over hun kalfjes van vroeger en hoe zij die voederden of over hoe ze pudding maakten. Ze deden handelingen die ze in jaren niet meer gedaan hadden en ze konden deze nog perfect uitvoeren. Dit was voor hen identiteitsondersteunend. Waar het voor hen iets moeilijker was, bood ik hen ondersteuning aan en dit vonden ze helemaal niet storend.

- Oprecht intiem oogcontact

Dit gebruikte ik veel om contact te maken met de bewoners. Ik merkte snel dat, als je hen niet persoonlijk aansprak en hierbij niet naar hen keek, je hun aandacht niet had en zij niet wisten waar het over ging. Door oogcontact te maken, betrok je hen veel beter bij de activiteit, hadden ze een doelgerichte aandacht en gaf je hen het gevoel dat zij belangrijk waren, waardoor zij zich goed voelden. Dit kwam ook ten goede aan het gevoel van veiligheid.

- Stemgebruik

Dit sluit ook een beetje aan bij het vorige. Door hen aan te spreken bij hun naam, op een duidelijke en rustige manier, trok je hun aandacht. Ze voelden zich veilig, wat ten goede kwam van hun gevoel van eigenwaarde.

- Gedrag koppelen aan een onvoldane behoefte

Een bepaalde bewoonster nam steeds voorwerpen en foto's mee die voor haar herkenbaar waren. We dachten dat dit voor haar een gevoel van veiligheid en herkenbaarheid moest geven.

- Aanraking

Een bepaalde bewoner kon je niet meer voldoende bereiken via taal. Door eerst zijn hand aan te raken, waardoor je zijn aandacht trok en oogcontact kreeg, merkte je dat hij wel begreep wat je van hem vroeg en kon je hem veel beter betrekken bij de activiteiten. Dit gaf hem ook de veiligheid die hij nodig had.
(Jansen, Vanuytsel & Geenen, 2005b)

2.3 Reminiscentie

Reminiscentie is het doelbewust oproepen van herinneringen waarbij het accent ligt op het in herinnering brengen van positieve ervaringen. Met reminiscentie zoeken we actief naar de sterke kwaliteiten van de betreffende oudere. Het zijn die kwaliteiten die ervoor hebben gezorgd dat de oudere zich kon ontplooien en die hem door moeilijke perioden heen hielpen.

Met reminiscentie kun je zowel in groep als in een één-éénsituatie werken. Het succes van deze waardevolle activiteit hangt voor een belangrijk deel af van de kwaliteit van het luisteren, het vragen stellen en het voeren van een gesprek. Bij de methodiek van reminiscentie kan je al de zintuigen aanspreken.
(Activiteiten-Wizard, 2007b)

Dementerende bejaarden hebben er plezier aan om over vroeger te praten. Bij hen kan je best in een kleine groep of individueel reminisceren. Positieve effecten van het reminisceren zijn het verhogen van de eigenwaarde van de dementerende bejaarde, hij kan in communicatie treden met zijn omgeving en bezoekers kunnen hun bezoek op een plezierige wijze doorbrengen.

Je hebt twee vormen van reminiscentie: specifieke reminiscentie en geïntegreerde reminiscentie.
(Jansen, 2006)

Ik ga het hier enkel hebben over specifieke reminiscentie, omdat deze vorm van reminiscentie werd toegepast bij de activiteiten op de boerderij.

Als hulpverlener vraagt dit wel wat voorbereiding. Het is belangrijk dat je het verleden van de bewoner al voor een stuk kent.

De bijeenkomsten:

- Wij kwamen gedurende acht weken samen, meestal met dezelfde bewoners en begeleiders, zodat de bewoners vertrouwd zouden raken met elkaar en met de begeleiders.
- De uitstappen duurden een tweetal uur. Op deze manier waren de uitstappen niet te vermoeiend voor de bejaarden en kon je hun concentratie voldoende bij de activiteiten houden.
- Bij de uitstappen waren er onnoemelijk veel triggers, waardoor de bewoners spontaan gedrag begonnen te stellen. Dit was een belangrijk aspect bij de bezoeken. Via tastbare hulpmiddelen (bv. koeien en kalfjes, hooi, hond, foto's, tractor, boerenzakdoek,...) kan je de aandacht van dementerende bewoners beter vasthouden. Ook de bewoners iets actief laten doen en inspelen op hun zintuigen heeft positieve effecten (bv. pudding maken, de kalfjes voederen, verwoorden wat de bewoner ziet,...).

2.4 Normalisatieprincipe

Ik maakte ook gebruik van ideeën die ik bij de 'normalisatieprincipes' vond.

Het normalisatieprincipe houdt een normale dag-, week- en jaarindeling in, een normaal levensritme, een normaal ervaren levenscyclus, een normaal leven in een biseksuele wereld en een leven dat zoveel mogelijk lijkt op dat van een gewone burger. Normaal wordt bekeken als datgene wat geldt in een bepaalde cultuur. (Bepie, 2001)

Het normalisatieprincipe wordt nagestreefd door volgende factoren:

- De groep (werken in kleine groepen en gemengde groepen).
Op de boerderij waren we met een kleine groep, dat zowel uit mannen als vrouwen bestond.
- Zelfstandigheid (zo autonoom mogelijk bewoners behandelen).
Wat de bewoners nog zelf konden en wilden doen, mochten zij ook doen. Er werd op voorhand gekeken naar de interesse van de bewoners, zodat er hier zoveel mogelijk rekening mee kon gehouden worden.
Het is belangrijk om te zoeken naar activiteiten die binnen hun interesseveld liggen, om hen op deze manier zoveel mogelijk aan te spreken en hun zelfstandigheid optimaal te kunnen benutten.
- De vrije keuze (beslissingen nemen).
Er werden steeds activiteiten voorgesteld die we die dag zouden doen. Als de bewoner daar geen zin in had, moest hij daar ook niet aan deelnemen. Hij werd wel eerst aangespoord om het te proberen, maar zeker niet gedwongen. (Jansen, Vanuytsel & Geenen, 2005b)

Doordat we zoveel mogelijk probeerden te streven naar normale activiteiten voor iedere bewoner afzonderlijk, was de familie hierbij een belangrijke factor. Zij hebben een groot deel uitgemaakt van het leven van de bewoner. Zij kunnen dan ook heel wat waardevolle informatie bieden.

(Abrahams, 2001)

Iedere bewoner, met een interesse of achtergrond van de boerderij, kwam in aanmerking om een activiteit op zich te nemen op de boerderij, afhankelijk van wat hij of zij wil.

De boerderij sluit enorm goed aan bij het normalisatieprincipe doordat het een herkenbare daginvulling biedt en ze herinneringen doet herbeleven. De bewoners genieten van het platteland en de buitenlucht en ze voeren opnieuw herkenbare taken uit.

Om op een optimale manier rekening te houden met het normalisatieprincipe, heb je een goede voorbereiding nodig. Je moet de bewoner en de familie kennen, je moet kijken naar de noden, behoeften en mogelijkheden van de bewoner. Hier hangt de daginvulling vanaf.

Ook de boerderij had hier voor een deel inspraak in. Zij wisten welke activiteiten het beste mogelijk waren op hun boerderij. Zo kwam je tot een ideale situatie.

De keuze van de activiteiten werd dus bepaald door de dementerende bejaarde en zijn omgeving. Hierbij werd er tegemoet gekomen aan het normalisatieprincipe waarnaar iedere mens probeert te streven.

Het is dus duidelijk dat een boerderij zeker een plaats kan zijn voor dementerende bewoners. Bij de selectie van activiteiten moet dan rekening gehouden worden met de voorkeur, de mogelijkheden en de beperkingen van elke bewoner.

Een goede samenwerking tussen de verschillende partijen (teamleden, familie en boerderij) is van groot belang om tot een geslaagd project te komen.

De drie kerngedachten - belevingsgericht werken, reminiscentie en normalisatie - waren belangrijke aspecten in mijn eindwerk.

Deze manier van werken kon niet tot stand komen als er geen goede band was met zowel de bewoners als de begeleiders. Dit was een cruciaal element in het slagen van de activiteiten.

3 EEN BOERDERIJPROJECT IN EEN RUST- EN VERZORGINGSTEHUIS

3.1 Inhoud en taak voor een ergotherapeut

Als ergotherapeut probeer je steeds doelen na te streven, meer bepaald datgene wat belangrijk is voor het doelpubliek waarmee je werkt.

De doelen die schuilgaan achter dit project, met de drie kerngedachten (belevingsgericht werken, reminiscentie en normalisatie) in het achterhoofd, zijn:

- een goed gevoel creëren bij de bewoners,
- hun gevoel van eigenwaarde behouden,
- hen veilig en geborgen laten voelen,
- gevoelens en gedachten van de bejaarden laten bestaan,
- positieve herinneringen ophalen,
- plezier beleven.

Als studente ergotherapie en weekendwerkster in een rust- en verzorgingstehuis, merkte ik een leegte in het dagelijkse leven van sommige bewoners. De bewoners maakten dit niet expliciet duidelijk (omwille van hun dementieproces), maar ik had die indruk. Van hieruit ben ik opzoek gegaan naar wat ik hen zou kunnen bieden en heb ik gezocht of mijn gevoel inderdaad correct was (dat een aantal bewoners iets misten of nood hadden aan een herkenbare daginvulling).

Ik kwam tot de constatactie dat er nog veel bewoners waren met een achtergrond rond het boerenleven. Om aan deze bewoners een zinvolle en herkenbare dagbesteding te bieden, is dit project tot stand gekomen. Dat kan je ook terugvinden in de volgende omschrijving van een project: 'projecten komen uit de behoefte om iets in de omgeving te veranderen. Een project kan ook ontstaan uit het beleid van een bedrijf of instelling'. (Verhaar, 2005)

Wat deze activiteiten op de boerderij nu zo bijzonder maken ten opzichte van activiteiten in het rust- en verzorgingstehuis, is dat ze aanspraak maken op de realiteit. De boerderij heeft een onnoemelijke bron aan prikkels die je in een onrealistische situatie niet allemaal kan waarmaken. De bewoners die megingen waren doelbewust gekozen, omwille van de nood aan een aangepaste activiteit waar ze zichzelf helemaal in konden terug vinden. Dit kan je enkel realiseren door de activiteiten zo realiteitsgebonden mogelijk te maken.

Het begeleiden van een dergelijk project vraagt heel wat van een ergotherapeut. Je bent verantwoordelijk voor de voorbereiding, coördinatie, uitvoering en evaluatie van het project.

Als ergotherapeut heb je vanuit je opleiding een goede basis om een project tot een goed einde te brengen.

In de opleiding ergotherapie doe je een goede kennis op rond dementie en leer je onder andere dat het behouden van de levenskwaliteit en de mogelijkheden van de bewoners zeer belangrijk zijn. Je gaat individueel kijken naar de noden, mogelijkheden en interesses van de bewoners om van hieruit verder te werken.

Als stagiaire bevond ik mij ook in een ideale positie om wat extra tijd te spenderen en individueel te gaan kijken naar de noden van de bewoners en hier proberen aan te voldoen, omdat, eens in het werkveld, de tijd nog maar beperkt zal zijn door het vele werk (dit heb ik vernomen van enkele ergotherapeuten uit het werkveld). Ik wist dat ik met mijn eindwerk niet iedere bewoner zou kunnen bereiken. De bedoeling was om voor een aantal bewoners iets extra te bieden, iets waar zij nood aan hadden. Het vormt misschien wel een opening om in het verdere werk nog specifiek naar ieder persoon afzonderlijk te gaan kijken en een mogelijkheid te scheppen voor een zo individueel mogelijke werking.

Met mijn project heb ik getracht een "nieuw" ergotherapeutisch antwoord te vinden op de nood van dementerende bewoners aan aangepaste activiteiten, namelijk het werken met en rond dieren op een boerderij.

3.2 Meerwaarde van de activiteiten op de boerderij

Activiteiten op de boerderij hebben een uitgesproken meerwaarde ten opzichte van activiteiten in het rust- en verzorgingstehuis. Hier is al heel wat over geschreven en hieronder kan u er meer over lezen.

Via mijn onderzoekswerk, werd het mij al snel duidelijk dat activiteiten op de boerderij een grote positieve ervaring zijn voor zowel de bewoners als voor de begeleiders en de boerderij.

Verscheidene studies hieromtrent bewijzen dat het werken met dieren positieve effecten voor bewoners heeft en een therapeutische meerwaarde kan zijn.

(The Donkey Sanctuary, s.a.)

Schols (2004a) geeft aan dat gedragsproblemen verdwijnen en dat dementerenden minder geneesmiddelen moeten nemen. De dementerenden zijn actief bezig en het is een zegen voor hun levenskwaliteit.

Hassink (2002) zegt dat er nog meer onderzoek naar verricht moet worden, maar dat er tot nu toe nog geen negatieve ervaring geconstateerd is. De cliënt ervaart de karakteristieken van de boerderij: het werken in de buitenlucht, de ruimte, het natuurlijke ritme, de seizoenen, de band tussen de dieren en de boer, de gebouwen en stallen, het land en de andere activiteiten die op de boerderij plaats vinden. Het valt buiten de structuur van de zorginstelling.

Activiteiten op de boerderij hebben zowel positieve effecten op psychisch, fysisch en sociaal vlak.

Schols (2004a en 2004b) geeft aan dat de boerderij een plek kan zijn waar dementerende bejaarden zich thuis kunnen voelen en zichzelf kunnen zijn. Hij zegt ook dat ze er de vrijheid vinden die ze nodig hebben.

Weckhuysen (2004) zegt dat de natuurlijke omgeving, de rust, het zelf zorg dragen voor planten en dieren, de niet-medische sfeer, de duidelijke structuur en het vaste levensritme, de soberheid en nuchterheid die de boerderij biedt, een extra toegevoegde waarde heeft.

Het Steunpunt Groene Zorg zegt dat dementerende bewoners een continuïteit ervaren met het verleden als deze bewoners uit een landelijke omgeving komen.

(Dedry, 2003)

Hassink (2002) zegt dat dieren je gevoel aanspreken, ze zijn herkenbaar en ze kunnen troost, warmte en veiligheid bieden. Dieren zijn wie ze zijn en spreken je aan op je verantwoordelijkheidsgevoel. Dieren nodigen uit tot verzorgen en ze prikkelen zintuigen. Hij geeft ook aan dat bepaalde dieren bepaalde gevoelens naar boven brengen. Het paard bijvoorbeeld wordt bekeken als een groot en machtig dier en dwingt respect af. Hier legt hij dan het verband met het leren ervaren van grenzen en het rustig worden. De koe is ook een dier met een zekere rust om zich heen, een koe komt sloom en goedaardig over. Al deze dingen stimuleren de bewoners tot nadenken en het ophalen van herinneringen.

Hassink (2005) zegt ook dat zorgboerderijen een gezonde werk-, dagbestedings- en reïntegratieplek kunnen zijn. Het vraagt nu eenmaal activatie van de bewoners. Het Steunpunt Groene Zorg geeft aan dat bewoners op deze manier hun restmogelijkheden optimaal benutten en dat agrarische activiteiten rustgevend werken op bewoners.
(Dedry, 2003)

De Zorgboeren uit Nederland geven aan dat boerderijen vroeger altijd al een plaats zijn geweest voor mensen waarmee 'iets' was. De huidige zorgboerderijen pakken de gezondmakende functie van een boerderij weer op. In Nederland zijn er veel zorgboerderijen omwille van twee redenen. Omdat dit enerzijds past in hun vermaatschappelijking van zorg om mensen weer onderdeel te laten uitmaken van de samenleving. Anderzijds omdat de landbouw op zoek is naar nieuwe mogelijkheden en de zorgboerderijen die nieuwe kansen bieden voor boer en platteland.

Een zorgboerderij in Nederland is een land- of tuinbouwbedrijf waar mensen met een zorgvraag een passende dagbesteding vinden en / of meewerken. Bijvoorbeeld door eieren te rapen, dieren te voeren of planten op te potten. Ieder met zijn eigen mogelijkheden. Een zorgboerderij speelt in op wat iemand kan!

Er zijn zelfstandige boerderijen, waar de boerderij het eigendom is van een agrarisch gezin en er bestaan instellingsboerderijen, waar de boerderij eigendom is van een zorginstelling.

De zorgboerderijen hebben aan verscheidene doelgroepen iets te bieden. De meeste zorgboerderijen bieden dagbesteding voor mensen die zorg en begeleiding nodig hebben. Er zijn ook boerderijen die sociale activering, arbeidstraining of een begeleide werkplek bieden. Het werk op de boerderij is dan bedoeld om arbeidsritme en sociale contacten te verwerven. Het kan ook zijn dat mensen naar de boerderij gaan om bij te komen en zich te bezinnen over de toekomst.

Daarnaast zijn er zorgboerderijen die kinderopvang bieden. Net als in een crèche, maar dan op een boerderij. Er is dan geen sprake van een handicap die speciale begeleiding vraagt.

Zorgboerderijen bieden verschillende vormen van zorg. Meestal gaat het om dagbesteding of arbeidstraining voor een aantal dagdelen per week. Maar er zijn ook boerderijen waar zorgvragers zowel werken als wonen. Daarnaast bestaan er boerderijen die specifiek logeeropvang bieden in het weekend of tijdens vakanties. De begeleiding van de zorgvragers op de boerderij gebeurt meestal door de zorgboer en -boerin zelf. Soms brengen zorgvragers hun eigen begeleiding mee. Ook kan het zijn dat de boer en boerin ondersteund worden door een team van begeleiders.

Wat zorgboerderijen gemeen hebben, is dat de sfeer uitstekend is en dat er wel gewerkt wordt, maar er toch ruimte, structuur en ontspanning is. Door de handen uit de mouwen te steken in de buitenlucht en door het contact met planten, dieren, aarde en seizoenen, komen mensen tot innerlijke rust en zelfvertrouwen.

(Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg en de Vereniging van Zorgboeren, s.a.)

Het verschil met mijn project zit hem in de kerngedachten, het doelpubliek en de werkwijze.

Bij mijn project gaat het voornamelijk om de kerngedachten belevingsgericht werken, reminiscentie en normalisatie. Bij de zorgboerderijen staat het aspect werken meer op de voorgrond.

Ik probeerde met dit project specifiek dementerende bejaarden te bereiken met een achtergrond rond het boerenleven. De zorgboerderijen bereiken een veel breder publiek. Dit kunnen zowel mensen met een verstandelijke beperking zijn, als mensen met autisme, met psychische problemen en dergelijke meer.

De werkwijze verschilt in mijn project ook met dat van zorgboerderijen. Ik vertrok van hun mogelijkheden en hun verleden, om daaraan de activiteiten op de boerderij aan te passen en af te stemmen op de bewoners. Bij ons waren dit een beperkt aantal bezoeken in tijd en wij gingen steeds terug naar het rust- en verzorgingstehuis. Bij de zorgboerderijen komen de mensen er meestal gedurende een hele dag naartoe en hebben er ook de mogelijkheid om te overnachten en mee te eten. De mensen doen mee de activiteiten die ook door de boer en de boerin gedaan worden.

3.3 Voorbereidingen

Om een nieuw project op te starten in een bestaande setting, gebruik je best een stappenplan. Hieronder beschrijf ik de verschillende deelaspecten die nodig waren voor het tot stand komen van het boerderijproject.

Als stagiaire moest ik een goed contact hebben met de ergotherapeute van het rust- en verzorgingstehuis, om op deze manier een optimale samenwerking, activiteitenaanbod en begeleiding voor de bewoners te waarborgen.

Met haar heb ik het project vooraf besproken, en heb ik haar betrokken in de keuze van de boerderijen. Er werd een globale planning opgesteld waardoor het project al wat meer vorm kreeg en er zijn verdere stappen ondernomen met het oog op het selecteren van de bewoners.

3.3.1 Opzoekwerk

Ik ben begonnen met informatie te verzamelen omtrent boerderijen en het boerenleven van vroeger. Op deze manier wou ik een beter beeld te krijgen hoe dit vroeger was, wat mensen op het platteland deden, hoe hun daginvulling was, waar de verschillen liggen bij boerderijen onderling en dergelijke.

Deze informatie heb ik verkregen via het internet en boeken uit de bibliotheek.

3.3.2 Zoektocht naar een boerderij

Dit onderdeel heeft nogal wat tijd in beslag genomen omdat het aanbod groot was en de boerderij toch wel aan een aantal criteria moest voldoen.

Zo moest de boerderij in de buurt van het rust- en verzorgingstehuis liggen, een ruim aanbod aan dieren hebben, voldoende veilig zijn en over een ruimte beschikken waar we bij slecht weer terechtkonden.

Aan de gemeente Herenthout had ik een lijst gevraagd met alle landbouwbedrijven van de gemeente.

Daarna ging ik op verkenning en maakte ik een selectie van boerderijen waarvan ik dacht dat ze het beste voldeden aan de criteria die ik had opgesteld.

De plaatsen die ik geselecteerd had, contacteerde ik met de vraag welk soort boerderij ze hadden, of ze geïnteresseerd waren in dit project en of ik mocht langskomen.

Daarna ging ik op boerderijbezoek en kreeg ik een rondleiding op de boerderij. Ik verduidelijkte het project nog even en vertelde hen dat ik nog bij een aantal andere boerderijen op bezoek ging gaan, om zo uiteindelijk een beslissing te nemen op basis van de noden van de bewoners. Op die manier kregen ook de boeren de kans om er nog eens over na te denken.

Uiteindelijk koos ik de boerderij van Ivo en Rita en zij stemden hiermee in. Deze boerderij voldeed het meeste aan de criteria die ik had opgesteld, namelijk de aanwezigheid van koeien, een paard, een hond en katten, een veranda waar activiteiten konden doorgaan, een gemotiveerde boer en boerin (haar vroegere job was bejaardenhelpster en gezinshulp), dicht bij het rusthuis, een veilige omgeving en voldoende ruimte om te bewegen.

Ik had ook een reserveplan. Mochten om één of andere reden de boerderijbezoeken niet kunnen doorgaan, had ik nog een tweede boerderij waar wij terechtkonden. Met Ivo en Rita maakte ik verdere afspraken inzake data, uren, verloop, het maken van foto's en dergelijke.

3.3.3 Contact met zorgboerderijen in Nederland

In Nederland is het concept 'zorgboerderij' al een vaststaand feit. Ik was dan ook op zoek naar enkele bruikbare en praktische tips. Omwille van hun langere ervaring contacteerde ik enkele personen uit Nederland die een zorgboerderij hebben.

Uit de gesprekken onthoud ik de volgende zaken:

- De keuze van een zorgboerderij hebben zij gemaakt omwille van de toegevoegde waarde dat dit aan het leven van dementerende ouderen kan geven en vanuit de nood naar een geschikte plaats waar dementerende ouderen terecht kunnen. Dit sloot volledig aan bij mijn motivatie om dit project tot stand te brengen.
- Een zorgboerderij moet aan vele criteria voldoen zoals veiligheid, aangepaste ruimten waar dementerende ouderen zich goed kunnen verplaatsen, een plaats om te rusten, een toilet en dergelijke meer.
- In Nederland staat de zorgboerderij alleen in voor de opvang van ouderen. Zij hebben geen hulp van externe personen. Als ouderen vanuit het rusthuis komen, komen er wel een activiteitenbegeleidster en verzorgend personeel mee die mee zullen sturen en begeleiden.
- Tot slot kreeg ik nog enkele tips mee. Lichaamstaal en observatie zijn twee heel belangrijke aspecten in het omgaan met dementerende ouderen en om hen gepast te begeleiden. Belangrijk is ook om jezelf te blijven en om met beide benen op de grond te blijven staan.

Via deze gesprekken kreeg ik al meer een beter beeld hoe zorgboerderijen in Nederland juist werken en wat dit van hen vraagt.

3.3.4 Selectie bewoners

Via het animatiedossier, navraag bij het personeel van de afdeling voor dementerende bewoners en overleg met de ergotherapeute maakten we een selectie van bewoners.

De bewoners werden geselecteerd op basis van hun achtergrond, hun interesse, hun fysieke en psychische mogelijkheden en hun noden.

Er werd niet zozeer gekeken naar het stadia van dementie. Ze moesten nog wel een zekere graad van bewustzijn en alertheid hebben om optimaal te kunnen genieten van de activiteiten en de prikkels die werden aangeboden.

Daarna contacteerde ik de familieleden van de bewoners die geselecteerd waren met de vraag of zij akkoord gingen met het project.

Er werden drie bewoners geselecteerd en er waren drie bewoners die op de reservelijst stonden.

3.3.5 Bekendmaking project

Vanuit de directie kreeg ik de mogelijkheid om het project toe te lichten via het krantje van het rust- en verzorgingstehuis.

Bijlage 1. Artikel voor in het krantje

Daarna kwamen er ook affiches te hangen in het rust- en verzorgingstehuis om het project bekend te maken en met de vraag of er vrijwilligers waren die mij hierbij wilden helpen.

Bijlage 2. Eerste affiche

Bijlage 3. Tweede affiche

Buiten een algemene oproep, vroeg ik (via een papier dat uitgehangen werd in het verpleegbureau) aan het personeel van het Binnenhof of zij zich als vrijwilliger wilden opgeven. Het personeel weet wie de bewoners zijn, wat ze graag hebben en dergelijke. Daarom zou dit wel een meerwaarde kunnen zijn.

Bijlage 4. Oproepbrief voor het personeel van het Binnenhof

3.3.6 Activiteiten

De activiteiten op de boerderij zijn ontstaan voor dementerende bewoners.

Hierbij keek ik naar de achtergrond van de bewoners, hun interesses en hun mogelijkheden. Ook lette ik op waar mogelijk aanpassingen moesten gebeuren, bv. een bewoner die niet meer goed hoorde maar nog wel goed kon lezen, de koeien al staand of al zittend voederen,...

Buiten het rekening houden met de bewoners, werd er ook gekeken naar de boerderij. Welke mogelijkheden er waren op de boerderij en welke activiteiten vroeger werden gedaan op de boerderij. Op deze manier wilde ik de link met vroeger en de realiteit zo groot mogelijk maken en houden.

Wekelijks had ik een paar activiteiten gepland: zowel een activiteit die buiten werd gedaan, als een activiteit die binnen doorging.

De buitenactiviteiten waren een rondwandeling op de boerderij, het voederen van de koeien en het maken van touwen.

De binnenactiviteiten waren koken met verse melk en gezelschapsspelen.

Deze activiteiten werden voorbereid en konden nog aangepast worden.

Voor we naar de boerderij gingen, moesten er ook nog andere zaken geregeld worden.

Eerst en vooral moest er nagegaan worden of de bewoners voldoende warme kledij hadden.

Ik ontdekte al snel dat niet iedere bewoner beschikte over de nodige kledij voor de boerderijbezoeken, zeker geen winterkledij, want het project ging door tijdens de wintermaanden.

De kledij die ik zocht waren jassen, sjaals, truien, handschoenen, mutsen en dekens. Sommige familieleden kwamen spontaan kledij brengen.

Iedere week nam ik de reservekledij mee, omdat ik op voorhand nooit wist welke bewoner welke kledij zou nodig hebben.

De ochtend voor we vertrokken, kreeg ik de kans om alles klaar te leggen voor het bezoek.

De volgende zaken werden iedere week meegenomen.

- Rolstoelen, om de bewoners te vervoeren bij grote afstanden.
- Steeklakens, om in de auto te leggen om eventuele stoelgang- of urineaccidenten te vermijden.
- Tas, hierin zaten regenjasjes, suiker en koeken voor diabetici, vuilniszakjes, vochtige doekjes, pampers en mutsen.
- Dekens, om de bewoners te beschermen tegen de koude.
- Trapje, om in en uit het busje te stappen.

Het materiaal dat nodig was bij de activiteit van die dag werd ook klaargelegd.

3.3.7 Vrijwilligers

In dit rust- en verzorgingstehuis is het gebruikelijk dat vrijwilligers mee geïntegreerd worden in de zorg voor de bewoners. Dit gebeurt tijdens verschillende uitstappen en bij creatieve activiteiten.

Voor het verwezenlijken van de uitstappen naar de boerderij, deed ik een beroep op hen, omdat op deze manier meer bewoners bereikt konden worden.

Deceuninck (s.a.) zegt dat vrijwilligers vaak de ziel en de dynamiek zijn van een organisatie, het slaat bruggen tussen mensen en de vrijwilligers komen samen rond een bepaald doel.

Dit merkte je ook tijdens de activiteiten op de boerderij. De vrijwilligers hadden na een aantal weken zowel een band met elkaar als met de bewoners. Zo verliep de samenwerking optimaal.

Verplichtingen van het rust- en verzorgingstehuis

Een instelling heeft een aantal verplichtingen en een verplichte informatieplicht naar vrijwilligers toe. Deze omvatten:

- de sociale doelstelling van de organisatie,
- het juridische statuut van de organisatie,
- de afsluiting van een burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering voor vrijwilligers en de organisatie (verplicht),
- de afsluiting van andere verzekeringen, namelijk rechtsbijstand en lichamelijke ongevallen (niet verplicht),
- of er onkosten betaald worden,
- uitdrukkelijk wijzen op geheimhoudingsplicht,
- meedelen dat een vrijwilliger niet aansprakelijk kan gesteld worden voor de schade die hij veroorzaakt aan derden tijdens de uitoefening van zijn vrijwilligerswerk. Enkel in geval van zware fout, bedrog of herhaalde lichte fout kan een vrijwilliger nog persoonlijk aansprakelijk gesteld worden.

Vrijwilligerswerk is niet betaald, krijg je toch iets 'extra' dan:

- betaal je belastingen,
- betaal je sociale zekerheid,
- heeft dit arbeidsrechtelijke consequenties.
(Provincie West-Vlaanderen, s.a.)

Vrijwilligerswerk in het rust- en verzorgingstehuis

Voor mijn project heb ik vrijwilligers aangesproken via affiches en familieleden van bewoners gevraagd of ze wilden meegaan naar de boerderij.

Uiteindelijk hadden vier vrijwilligers zich aangeboden.

Twee vrijwilligers waarvan hun familielid niet meeding, maar wel verbleef in het rust- en verzorgingstehuis, heb ik kunnen bereiken via de affiches. De twee andere vrijwilligers waren (de zoon van een bewoonster en een dochter en schoonzoon van een bewoner die om de beurt meedingen) familie van bewoners die meedingen op uitstap naar de boerderij.

Via een papier dat in het verpleegbureau werd gehangen, nodigde ik het personeel van het Binnenhof (afdeling voor dementerende bejaarden) uit om zich kandidaat te stellen voor de uitstappen naar de boerderij.

Toen er nog geen data en uren vaststonden van de uitstappen, konden zij zich nog niet opgeven als kandidaat. Nadat de data en uren bekend waren, kwam er van hen spijtig genoeg geen reactie om mee te gaan als vrijwilliger.

Bij iedere uitstap waarbij vrijwilligers meedingen, moesten zij in een schriftje hun naam en geboortedatum noteren. Op deze manier waren de vrijwilligers verzekerd bij de uitstappen.

3.4 Activiteiten op de boerderij

3.4.1 Bewoners

Toen mijn stage begon, waren er vier bewoners die meegingen en vier begeleiders (twee familieleden en twee vrijwilligers). De ergotherapeute en ik begeleidden niemand, om zo alles te kunnen coördineren.

Dit was ideaal want iedere bewoner werd individueel benaderd. De veranda was hier ook net groot genoeg voor qua aantal zetels en qua plaats om te bewegen.

Gedurende de weken dat het project duurde, vielen er soms bewoners af en kwamen er soms bewoners bij.

Hieronder staan de gegevens van iedere bewoner die is mee geweest. Deze gegevens heb ik verkregen via het animatiedossier en na navraag.

De namen die ik hier gebruik, zijn fictieve namen uit respect voor de privacy van de bewoners.

De eerste vier waren de vaste bewoners, de andere vier waren de reservebewoners.

- André

Hij was visser, ging naar de markt met dieren en was duivenmelker. Thuis had hij een hond.

- Mark

Hij was kleermaker, heeft 25 jaar met een autobus gereden (soldaten vervoert naar het buitenland) en daarna heeft hij een etablissement gehad. Thuis had hij een hond.

- Magda

Haar ouders hadden vroeger een boerderij. Zij was diamantbewerkster en deed huishoudelijk werk. Zij had thuis een hond.

- Ludo

Hij was landbouwer en thuis had hij een hond.

- Luc

Hij was diamantbewerker en gemeentearbeider. Hij werkte vroeger graag in de tuin, wandelde en fietste graag.

- Manda

Haar ouders hadden een café. Zij was huisvrouw. Ze wandelde graag en is niet graag alleen.

- Sidonia

Vroeger had zij een boerderij. Later was zij diamantbewerkster en deed zij huishoudelijk werk.

- Karel

Hij was fabrieksarbeider. Hij ging vaak vissen en knutselde. Thuis had hij een hond.

Tijdens de activiteiten op de boerderij kwam ik nog veel zaken te weten die ik niet terugvond in het animatiedossier of die ik niet had gehoord van personen die de bewoners beter kenden.

Aan de verhalen van de bewoners die meegingen, hoorde je vaak dat zij zaken vertelden uit hun jeugd en adolescentie. Deze gegevens vind je heel moeilijk terug en hiermee kan je op voorhand weinig rekening mee houden. Om deze gegevens te verkrijgen moet je echt al een goed contact hebben met de familieleden. Zij kunnen hieromtrent wel wat informatie geven, maar toch niet alles.

De herinneringen uit hun jeugd waren heel belangrijk voor de bewoners. De bewoners van wie een familielid meeging hadden hier misschien wel een voordeel omdat hun familielid hen heel goed kende. Gaandeweg konden zij de bewoner ook meer stimuleren en haalden ze herinneringen op. Deze bewoners hadden ook meer een vertrouwd en veilig gevoel. Hun familielid gaf hen zekerheid.

De boerderij had voor de bewoners bepaalde kenmerken waardoor de activiteiten op de boerderij de bewoners iets extra konden bieden, iets wat ze in het rust- en verzorgingstehuis niet terugvonden.

De boerderij straalt een zekere rust en sfeer uit, het is een natuurlijke omgeving met een duidelijke structuur. Activiteiten op de boerderij zijn veel reëler en hebben net dat ietsje meer wat voor dementerenden enorm belangrijk is.

Dit merkte je onmiddellijk toen we er aankwamen. De bewoners wisten niet waar ze waren, maar ze hadden geen schrik. Ze zagen dat het een boerderij was en ze voelden zich onmiddellijk 'thuis'.

Vroeger had een boerderij enorm veel verschillende soorten dieren. Er liepen zowel kippen rond als paarden en koeien, poezen en honden, ook nog wat konijnen of een varken. Vroeger werd het werk allemaal nog met de hand gedaan, hoewel er al een kleine opkomst van machines was.

Op de hedendaagse boerderij is dit allemaal veranderd. Nu is iedere boerderij gespecialiseerd, in dit geval in melkvee. Ook wordt er nu veel met machines gedaan, zoals melken, het land besproeien en dergelijke meer.

Buiten deze veranderingen, straalde deze boerderij nog de authentieke sfeer van een boerderij van vroeger uit. De stallen waren nog hetzelfde als vroeger, er hingen overal spinnenwebben, er stonden antieke werktuigen (zoals een bietenmolen) en in de veranda stonden nog echte, oude zetels.

Iedere mens heeft bepaalde basisnoden waaraan voldaan moet worden om een gelukkig leven te kunnen leiden en dit geldt ook voor dementerende bewoners. Een boerderij kan voor hen voldoen aan enkele van die noden, zoals 'geliefd zijn', 'nodig en nuttig zijn' en 'jezelf kunnen zijn'.

Het aspect 'geliefd zijn' kwam bij sommige bewoners sterk naar boven. Voor sommigen was dit de hoofdreden dat zij meegingen naar de boerderij. Zij waren graag onder de mensen, vertelden graag over hun leven van vroeger en voelden een bezorgdheid voor anderen.

'Nodig en nuttig zijn' kwam misschien nog het meeste naar boven tijdens het koken of het maken van de touwen. De bewoners straalden toen zij bezig waren. Soms was het een bekende handeling, soms ook niet, maar ze deden het graag. Na het maken van de touwen, mochten ze dit ook cadeau doen aan de boer en de boerin. Voor sommige bewoners was dit een fijn moment.

'Jezelf kunnen zijn' was het belangrijkste aspect. Het boerderijbezoek was een heel ongedwongen situatie, het nodigde hen uit om zichzelf te zijn. Naarmate de weken vorderden, merkte je ook dat de bewoners meer openbloeden, ieder op zijn manier. André bijvoorbeeld begon na een paar weken spontaner te praten, Magda begon spontaan te praten over zaken van vroeger waar ze in het rust- en verzorgingstehuis nooit over zou praten en bij het laatste bezoek luisterde ze gericht naar de anderen, Luc werd tijdens de activiteiten die we deden emotioneel en dergelijke meer.

Op deze manier merkten we ook dat sommige bewoners uit een soort isolatie kwamen en de activiteiten op de boerderij hen toch spontaan aanzette tot activatie. De begeleiders en ik geloven erin dat sommige bewoners een stukje van zichzelf terugvonden op de boerderij.

Door het benutten van de mogelijkheden van de dementerende bewoners, de herinneringen aan vroeger en de sfeer die een boerderij uitstraalt, kwamen we tot een ideale situatie.

3.4.2 Begeleiders

Bij de personen die meegingen als begeleiding waren zowel personen waarvan hun familielid meeging naar de boerderij, als personen waarvan hun familielid niet meeging naar de boerderij. Hieronder worden deze twee verder opgedeeld.

- **Familiebegeleiders:** zij wisten hoe ze met hun familielid het beste moesten omgaan. Er was al een band, ze kenden de achtergrond van hun familielid en ze wisten wat hen aansprak. Ze zagen hun familielid op een andere manier, wat voor hen een verrijking kan zijn.

Resultaat: het verliep heel vlot. Zij wisten waar hun familielid belang aan hechtte en straalden veiligheid uit naar de bewoner. Zij konden hen ook makkelijker motiveren om iets te doen, van hen namen de bewoners sneller iets aan.

Je zag dat een bewoonster de aanwezigheid van haar zoon nodig had, zij vertrouwde op hem. Als haar zoon niet bij haar was, was ze onrustig en steeds op zoek naar hem. Naar het einde toe was dit wel fel geminderd. Ook mede dankzij haar zoon kwamen er herinneringen naar boven, die iemand anders niet had kunnen ophalen, omdat je die kennis over haar verleden niet hebt.

- **Niet-familiebegeleiders:** zij moesten nog een band opbouwen met de bewoner, ze moesten de juiste manier vinden om met hem om te gaan en zoeken naar wat hem interesseerde en aansprak. Hierbij hielp ik, door hen een korte schets te geven van de bewoner en hen tips te geven gedurende de bezoeken.

Resultaat: het verliep ook vlot. Het contact zat vanaf het eerste moment goed, ze deden alles op het tempo van de bewoners, ze begeleidden hen goed, hadden oog voor details en betrokken hen bij alles.

Zowel de boer als de boerin hadden een heel open houding naar de bewoners en de begeleiders.

Het beeld dat de boer had van dementerende ouderen is gedurende de acht weken in positieve zin veranderd en hun kinderen vroegen iedere week naar de bewoners. Een zoon van de boer en boerin is ook een keer spontaan bij de bewoners komen zitten en praatte met hen. Dit werd geapprecieerd door de bewoners.

Mensen uit mijn omgeving toonden interesse voor het boerderijproject. Dit was een goede manier om hen te vertellen wat het project zoal teweegbracht, waardoor zij soms een ander beeld kregen van dementerende bejaarden.

3.4.3 Personeel

- Verzorgend en verplegend personeel

Ik heb hen zoveel mogelijk op de hoogte proberen te houden van de activiteiten op de boerderij. In het begin heb ik hen duidelijk gemaakt hoe ik het project zag, wat ik ermee wilde bereiken en wat het project zou inhouden. Op deze manier wou ik een goede samenwerking bekomen.

Bij ieder bezoek kregen zij een blad met daarop de planning en welke bewoners er zouden meegaan.

Al snel werd duidelijk dat de uitstappen naar de boerderij door het personeel eerder bekeken werd als een last. Vanaf het begin had ik zoveel mogelijk geprobeerd dit te vermijden (het personeel moest de bewoners warme kledij aandoen en twee bewoners op het toilet zetten). Ik wou de bezoeken aan de boerderij voor iedereen zo positief mogelijk laten verlopen.

Sommige personeelsleden zagen en begrepen wat dit project bij de bewoners teweeg bracht. Van hen kreeg ik voldoende steun en kwamen er positieve reacties naar de bewoners toe.

Andere personeelsleden zagen en begrepen helemaal niet wat dit project bij de bewoners teweeg bracht. Dit merkte je al gauw aan hun reacties (niet geïnteresseerd in de activiteiten die we deden, boze blikken).

Het verschil tussen deze twee tegenpolen was volgens mij dat de personeelsleden, die zelf graag zouden meedoen aan een dergelijke activiteit, hier heel positief tegenover stonden en de anderen, die nooit naar een boerderij zouden gaan, hier niet zo positief tegenover stonden. Zij keken niet naar wat de boerderij bezoeken betekenden voor de bewoners.

- Directie

Zij stonden zeker open voor de boerderijbezoeken. Zij kregen ook iedere week de planning van de uitstap en welke bewoners er megingen. Bovendien vroegen zij regelmatig hoe de bezoeken verliepen.

Na de acht weken toonden zij hun dankbaarheid naar de boerderij toe via een kleine attentie.

3.4.4 Concrete activiteiten op de boerderij

- Kennismakingsactiviteit

Om de uitstappen naar de boerderij voor te bereiden, heb ik met de bewoners een kennismakingsactiviteit gedaan in het rust- en verzorgingstehuis.

De bewoners die geselecteerd waren, werden uitgenodigd om mee te doen.

Ik las eerst een kort verhaal voor over de boerderij, waarna ik hen vertelde dat ik met hen naar een boerderij wilde gaan. Ik vertelde hen naar waar we zouden gaan, naar wie, toonde enkele foto's enz.

Daarna stelde ik hen vragen over vroeger, bv. wie er al eens op een boerderij gewerkt heeft, wat je er allemaal terugvindt en kan doen op de boerderij.

De bedoeling hiervan was dat de bewoners voorbereid werden op de uitstappen naar de boerderij. De foto's die getoond werden, werden in de dagzaal gehangen op een prikbord, zodat het personeel de bewoners nog extra konden warm maken voor de uitstappen. Op deze manier werd het allemaal iets echter.

Iedere bewoner die geselecteerd was, was ook naar deze activiteit gekomen.

Sommigen moesten we echt overtuigen, maar uiteindelijk wilden ze wel meegaan. Toen de activiteit begon, wist iedereen wel iets te vertellen. Sommige bewoners gaven in het begin aan dat ze niets wisten, maar dit waren uiteindelijk de mensen die het meest aan het woord waren.

Ik heb iedereen bij de activiteit betrokken. De ene bewoner was al iets enthousiaster dan de andere, maar iedereen wist waar het over ging. Er kwamen al vele herinneringen naar boven bij het stellen van de vragen en bij het zien van de foto's. Deze activiteit zou ik op dezelfde manier hebben aangepakt, omdat iedere bewoner erbij betrokken werd, ze kregen een beeld van waar de activiteit over ging en ze waren geboeid.

- **Gezelschapsspelen**

Gezelschapsspelen zijn spelen die op elke leeftijd gespeeld kunnen worden. Ze worden meestal in groepsverband gespeeld, wat een gezellige sfeer met zich meebrengt. Iedere week had ik een spel voorbereid. Dit spel zou dan worden gespeeld bij slecht weer of als er voldoende tijd was. Op deze manier konden we de dag op een aangename en gezellige manier afsluiten.

Deze spelen waren niet voor punten en zaten in een doos. Het fijne hiervan is, dat het een gewone gezellige groepsactiviteit is, je de doos steeds kan boven halen als je er zin in hebt en alle spelen bij elkaar zitten. Er zit voor ieder wat wils in en je kan nog variaties aanbrengen.

Sommige spelen waren al wat gemakkelijker of leuker om te spelen dan andere. Dit weet je op voorhand niet, maar moet je ervaren. Als ik merkte dat bewoners een spel niet graag speelden, kon ik dit nog aanpassen of weglaten.

De spelen die ik voorbereid had waren een boerderijmemory, een boerderijlotto, een boerderijdomino, het bekijken van foto's van de voorbije vier weken, een activiteit met boerderijvoorwerpen, spreekwoorden en woordsaadsels en een boerderijquiz. Hieronder bespreek ik de verschillende spelen in het kort.

- **Boerderijmemory**

Dit waren prenten van dieren en voorwerpen die op een boerderij terug te vinden zijn. Hier waren zowel prenten van de boerderij van Ivo en Rita, als prenten van een onbekende boerderij bij.

Deze prenten konden opgedeeld worden in enkel dieren, enkel voorwerpen of beiden en in meer en minder prenten, afhankelijk van de voorkeur en de mogelijkheden van de bewoners.

Dit spel werd niet gespeeld.

- **Boerderijlotto**

Dit waren grote kaarten met telkens acht prenten op. Zoals bij het vorige spel, waren hier zowel prenten van de boerderij van Ivo en Rita, als prenten van een onbekende boerderij bij.

Toen iedere bewoner een kaart genomen had, liet ik hen de kaart bekijken en verwoorden wat er op de prenten stond, zodanig dat dit voor hen duidelijk was. Als de bewoners een prent op hun kaart hadden die overeenstemde met de getoonde prent, mochten zij een dopje op die prent leggen.

Voor sommige bewoners was dit een leuke activiteit, voor anderen was dit een moeilijker activiteit omdat ze niet direct begrepen wat de bedoeling was, maar met de hulp van hun begeleider lukte het hen. Er werd veel gelachen.

Naast een boerderij lotto had ik ook een gewone cijferlotto gemaakt. Hierop stonden ook steeds acht cijfers. Deze lotto had ik gemaakt in het geval de boerderij lotto te moeilijk zou zijn en een cijferlotto is dan iets herkenbaarder voor de bewoners.

- **Boerderijdomino**

Dit was een spel met prenten van de boerderij van Ivo en Rita en prenten van de bewoners zelf. Hier moesten de bewoners twee dezelfde prenten tegen elkaar leggen.

Deze domino had ik gemaakt vanuit het idee dat de bewoners de prenten en zichzelf misschien zouden herkennen, wat dit spel extra leuk zou maken.

Dit spel werd niet gespeeld.

- Bekijken van foto's van de voorbije vier weken

Na elke vier weken drukte ik enkele foto's af van de bewoners om terug te kijken op de weken voordien.

Sommige bewoners herkenden zichzelf niet. Hierbij beschreef ik dan wat er op de foto stond en wat we toen gedaan hadden. Dit vonden de bewoners aangenaam. Soms kwamen herinneringen naar boven, soms ook niet.

Sommige bewoners herkenden zichzelf wel, maar niet de context waarin ze zich bevonden. Dit was voor hen ook niet belangrijk, zij vonden het leuk om zichzelf te zien op de foto.

- Een activiteit met boerderijvoorwerpen

Ik had enkele prenten afgedrukt van boerderijdieren, boerderijvoorwerpen en machines van vroeger. Deze prenten liet ik aan de bewoners zien en hier werd dan over gepraat. De prenten waren heel herkenbaar voor hen en de bewoners konden er heel wat over vertellen.

Ik had ook enkele voorwerpen bij, zoals een speelgoedtractor en speelgoeddieren, een boerenzakdoek, klompen, een touw, een pet, koeienhaar en hooi.

Deze voorwerpen waren reëler en lokten daarom meer reacties uit. Sommige bewoners richtten hun aandacht op het voorwerp en wilden het vastnemen of er iets meedoen (klompen aandoen, sjaal aandoen). Dit gedrag hadden ze niet bij de foto's.

- Spreekwoorden en woordraadsels

Ik had spreekwoorden en woordraadsels op een blad gezet.

Iedere bewoner vormde een team met zijn begeleider. Aan de bewoner gaf ik het spreekwoord of woordraadsel dat hij of zij samen met zijn begeleider moest oplossen.

Als zij het niet wisten, mocht een andere groep antwoorden.

De meeste bewoners konden dit heel goed. Ook hier werd er veel gelachen.

- Boerderijquiz

Bij deze quiz had ik een aantal meerkeuzevragen opgesteld, goed- of foutvragen, raad het dier en spreekwoorden.

De bewoner moest een team vormen met zijn begeleider.

Dit spel werd niet gespeeld.

- Routine in de wekelijkse activiteiten

De planning was om iedere dag te starten met een kop koffie of thee en een koekje.

Daarna was de bedoeling om gedurende vier weken, vier verschillende activiteiten te doen en deze de volgende vier weken te herhalen. Deze activiteiten waren een rondwandeling op de boerderij, de koeien eten geven, koken met verse koeienmelk en het maken van touwen.

Dit werd zo gepland om het voor de bewoners een beetje duidelijk te maken en hen een structuur te geven.

Hieronder beschrijf ik elk onderdeel uitgebreider.

- De dag starten met een kop koffie of thee en een koekje

Zo konden de bewoners even rustig plaats nemen in de veranda en wennen aan de nieuwe omgeving. Het koekje viel bij iedere bewoner goed in de smaak. Ik vertelde hen waar we waren, wie er allemaal was en wat we die dag gingen doen.

- Rondwandeling op de boerderij

Op deze manier werd het voor de bewoners duidelijk dat we op een boerderij waren.

De eerste rondwandeling was een heel uitgebreide rondwandeling. We kwamen in de verschillende stallen, bij de opslagplaats, het melkhuis en dergelijke meer. Dit vonden zowel de bewoners als de begeleiders heel interessant. Er kwamen al veel herinneringen naar boven.

- De koeien eten geven

Dit gebeurt tegenwoordig machinaal, behalve bij de kalveren doen ze dit nog met de hand. Dit mochten onze bewoners dan ook nog eens doen. Je zag dat sommigen de handeling nog niet verleerd waren en ook hier kwamen gesprekken los over vroeger.

- Koken met verse koeienmelk

De boerin had voor ons wat melk opzij gezet, waar wij de eerste keer havermoutpap en de tweede keer vanillepudding van gemaakt hebben. Iedereen stak een handje toe waar hij of zij kon en achteraf werd het door iedereen gesmaakt.

- Het maken van touwen

Ik had een heel oude touwmaakmachine geleend, waarmee ze vroeger met de hand touwen maakten. Toen we de activiteit gingen doen, bleek wel dat de bewoners dit nog niet gedaan hadden. Sommige bewoners hadden er dan ook geen zin in, anderen juist wel.

Bij al deze activiteiten heb ik geprobeerd om zo goed mogelijk aan te sluiten bij hun belevingswereld. Meestal is mij dit ook wel gelukt, maar je merkt dat het niet altijd even gemakkelijk is en niet iedere bewoner evenveel nood heeft aan een bepaalde activiteit.

- Boerderijbezoeken

De boerderij bestaat uit verschillende aspecten, voor iedere bewoner betekende de boerderijbezoeken iets anders. Hieronder beschrijf ik dit voor iedere bewoner afzonderlijk.

- André

In het begin was André nog heel stil. Gaandeweg stelde hij zich open en al gauw voelde hij zich er goed thuis. Hij praatte vlot, haalde herinneringen op en, vooral, hij speelde graag met de hond.

Na de bezoeken gaf hij aan dat die goed geweest waren en dat hij er graag was. Hij was op de boerderij veel spraakzamer dan in het rust- en verzorgingstehuis.

- Mark

De verplaatsingen naar de boerderij verliepen voor hem steeds vlot. Hij keek er steeds naar uit. Hij wist hier veel over te vertellen. Wat hij zei was niet steeds correct, maar hij was er wel mee bezig. In het begin was het contact van Mark met de dieren nog eerder beperkt. Stilletjes aan merkte hij de dieren uit zichzelf op en zocht hij hier contact mee, vooral met de hond (die bracht herinneringen van zijn hond naar boven). De reden waarom Mark meeding (zei hij) was voor de boerin. Als hij haar niet direct zag, vroeg hij naar haar. Hij herkende haar ook meteen. De rest van de personen die meedingen, herkende hij niet.

Hij vroeg in het rust- en verzorgingstehuis steeds om naar de boerderij te gaan. Ik denk dat ik hier wel kan uit besluiten dat de bezoeken aan de boerderij een diepe indruk hebben nagelaten bij Mark.

- Magda

Tijdens de bezoeken aan de boerderij was zij eerder stil (door haar slechthorendheid en aandachtsverlies, waardoor ze de gesprekken niet kon volgen) en heel gehecht aan haar zoon. Ze begon wel spontaan te praten bij de rondwandelingen op de boerderij, bij het zien van de koeien en dergelijke meer. Bij het laatste bezoek was Magda heel alert. Ze luisterde actief naar de anderen en hoorde wat we vertelden. Tijdens activiteiten op de boerderij, zag je dat ze handelingen van vroeger nog niet verleerd had (koken, kalveren eten geven, het konijn strelen,...).

De foto's op het prikbord boeiden haar enorm. Iedere keer ze langs het prikbord liep, keek ze ernaar en zocht ze zichzelf, waarna ze die foto er ook afnam.

Magda praatte in het rust- en verzorgingstehuis niet over de bezoeken aan de boerderij maar bij haar zoon deed ze dit wel.

In het rust- en verzorgingstehuis gaat Magda voortdurend naar het toilet, op de boerderij deed ze dit niet.

- Ludo

Ludo genoot op de boerderij van de bezoeken op het moment zelf. Hij haalde herinneringen op en deed actief mee bij de activiteiten. De verschillende handelingen die nodig waren om activiteiten uit te voeren verliepen nog heel vlot bij hem. Hij vergat vrijwel onmiddellijk wat hij gedaan had, maar door de foto's kon hij terugblikken op de bezoeken. Hij herkende zichzelf op de foto's en dit vond hij fijn. Ook zijn dochter en schoonzoon genoten van de boerderijbezoeken.

Ludo gaat in het rust- en verzorgingstehuis ook voortdurend naar het toilet, op de boerderij deed hij dit niet.

- Luc

Het contact met de dieren was heel mooi om te zien. Hij was heel spontaan en was erg betrokken met wat er allemaal gebeurde. Hij was ook heel actief tijdens het bezoek.

- Manda

Ze was heel bezorgd en betrokken met wat er gebeurde. Ze had wel een beetje schrik van de hond. Door haar gerust te stellen en bij haar te blijven, kon ze de aanwezigheid van de hond verdragen. Ze praatte heel vlot met iedereen. Ze herkende zichzelf op de foto's en ze was er heel enthousiast over.

De reden waarom zij meeding, was het contact dat ze er had met de mensen. Ze vond de bezoeken heel aangenaam, alles was heel goed gegaan zei ze, ze was blij dat ze was meegegaan.

- Sidonia

We konden haar slechts één keer overtuigen om mee te gaan. Ze vertelde heel uitgebreid over vroeger en ze was niet verlegen. Ze hielp mee bij het voederen van de kalveren, alhoewel ze liever toekeek. Ze kon dit nog wel heel goed en vond het er heel leuk.

Achteraf herinnerde ze zich het boerderijbezoek en ze was heel geïnteresseerd in de foto's.

- Karel

Hij was heel geïnteresseerd in de boerderijbezoeken. Hij luisterde actief als er iets verteld werd, vertelde zelf ook veel, hielp bij het begeleiden van de andere bewoners en deed actief mee met de activiteiten die er georganiseerd waren. Hij zocht actief contact tot de koeien en de hond en had hier geen schrik van.

Ook hij was heel geïnteresseerd in de foto's en sprak nog over de boerderijbezoeken. De reden dat hij meeding was het contact met de dieren. Hij bloeide er helemaal open.

- Prikbord

Dit was een bord met foto's en het dagboek van de boerderijbezoeken dat in de centrale gang van de afdeling hing.

Dit was positief omdat iedereen langs hier passeerde en naar de foto's kon kijken. Iets minder was wel dat dit een drukke plaats was, waarbij er minder lang bij de foto's kon stilgestaan worden.

Op dit bord hingen dus foto's van de afgelopen boerderijbezoeken en het dagboek.

Iedere week kwamen er foto's bij en moesten er spijtig genoeg ook enkele foto's weg wegens plaatsgebrek.

Vanuit de bewoners en het personeel kwamen hierover fijne reacties. Er was een bepaalde bewoner die foto's waarop zij zichzelf herkende, meenam. Andere bewoners vonden het fijn om zichzelf te zien. Op deze manier werd voor het personeel dat wat wij iedere week deden op de boerderij ook visueler.

- Dagboek

Dit waren verslagen die uitgehangen werden aan het prikbord, waar ook de foto's van de bezoeken aan de boerderij hingen.

De bedoeling hiervan was om bewoners, personeel, familieleden en bezoekers mee te laten genieten van de bezoeken aan de boerderij.

Een andere reden was om op deze manier de bewoners die megingen extra te stimuleren en dit te gebruiken als aanspreekpunt om met de bewoners te praten.

Dit dagboek werd door mijzelf geschreven en uitgetypt, onmiddellijk na de bezoeken, zodanig dat dit al vlug uitgehangen kon worden op het prikbord.

Uiteindelijk is dit dagboek door weinig mensen gelezen. Wat ik hiervan in gedachten had, het doel achter het dagboek, werd niet gerealiseerd. Enkel personeelsleden die hier echt in geïnteresseerd waren en de tijd namen, lazen er spontaan in en ook enkele bewoners. Dit vond ik wel spijtig, omdat ik er echt van overtuigd was dat dit een goed middel was om met de bewoners tot een gesprek te komen.

3.4.5 Afronding van het project

De acht weken waarin we op bezoek gingen bij de boer en de boerin vlogen voorbij.

Tijdens het laatste bezoek maakte ik duidelijk aan de bewoners dat dit ons laatste bezoek was. Sommige bewoners begrepen dit, anderen niet.

Ik had voor de begeleiders en de boer en de boerin een bedanking voorbereid, voor hun goede en trouwe inzet gedurende de acht weken. Deze bedanking was een fotoboekje. Hierin stonden foto's van alle bewoners die mee waren geweest samen met een beetje tekst. Op deze manier wilde ik het project voor iedereen aangenaam afsluiten.

Die dag had ik ook voor de bewoners voor een verrassing gezorgd. Ik had namelijk mijn dwergkonijn meegenomen. Omdat dit dier ook vaak geassocieerd wordt met een boerderij en dit niet op de boerderij aanwezig was, wou ik de bewoners hiermee verrassen. Dit konijn mochten ze vastnemen en strelen. De reacties van de bewoners op dit konijn waren heel mooi om te zien. Ze vergeleken dit konijn met hun eigen konijn en begonnen te vertellen hoe je dit verzorgt en dergelijke. Ze streelden het diertje en vonden het allemaal zo zacht en aangenaam. Zijn aanwezigheid was die dag echt wel een meerwaarde.

Om gebruik te maken van de foto's, moest ik de schriftelijke toestemming vragen bij de voogd van de bewoners, omwille van de wet op de privacy. Ik heb ook navraag gedaan bij het rust- en verzorgingstehuis hoe dit bij hen gebeurde. Daarna had ik het formulier dat ik had opgesteld, ter controle, laten nalezen door de directie.

In dit formulier vroeg ik of ik hun toestemming kreeg om de foto's, die getrokken waren gedurende de boerderijbezoeken, te gebruiken in mijn eindwerk en als bedanking voor de begeleiders. Ook wat betreft het bezoek van de honden is dit zo gebeurd.

Van iedereen heb ik toestemming gekregen en dan kon ik aan de slag voor het maken van een fotoboekje voor iedere begeleider.

De foto's werden ook op een DVD gezet. Hierdoor konden de bewoners en de bezoekers, als zij dit wilden, de foto's bekijken wanneer zij dit wilden. Het personeel toonde deze DVD ook regelmatig.

Ik heb ook enkele malen samen gezeten met de bewoners en de foto's bekeken. Dit riep bij veel bewoners heel wat fijne herinneringen op. Deze herinneringen waren niet altijd gekoppeld aan hun eigen bezoeken. Ze vonden het allemaal fijn om zichzelf te zien.

Met de boer en de boerin werden afspraken gemaakt dat de ergotherapeute in de vakantie nog eens zou langskomen met een aantal bewoners. Dit vonden alle partijen heel positief.

3.5 Bezoek honden

Aansluitend op mijn boerderijbezoeken, wilde ik nagaan hoe het was om te werken met dieren binnen het rust- en verzorgingstehuis. Op deze manier kon ik ook de bewoners betrekken die niet in aanmerking kwamen voor de boerderijbezoeken.

De bewoners wou ik in contact brengen met honden, om hen zo op een andere manier te bereiken.

Activiteiten met dieren in een rust- en verzorgingstehuis zijn al langer bekend. Hieronder beschrijf ik verschillende aspecten over het werken met dieren in een rust- en verzorgingstehuis.

- **A.A.D. en T.A.D.**

In vele rust- en verzorgingstehuizen wordt momenteel al A.A.D. toegepast. Dit staat voor Activiteiten met Assistentie van Dieren, of de Engelse benaming A.A.A. die staat voor Animal Assisted Activities.

A.A.D. wordt vaak verward met T.A.D. Dit staat voor Therapie met Assistentie van Dieren, of de Engelse benaming A.A.T. die staat voor Animal Assisted Activities.

Activiteiten met Assistentie van Dieren zijn alledaagse interacties tussen mens en dier, zonder dat daarbij sprake is van een therapieplan, een blijvende opvolging van de bewoner of van een vooropgesteld therapiedoel. Dit wordt ook wel bezoekprogramma's genoemd. A.A.D. is toepasbaar in diverse settings en kan verschillende uitingsvormen aannemen. Het doel hiervan is een positieve belevenis creëren.

A.A.D. heeft het tweedelige doel dat het de levenskwaliteit van zowel mens als dier kan doen toenemen.

Het individu heeft de kans om iemand anders te helpen. Geven kan zowel gezond zijn voor de mens als gever en het dier als ontvanger.

Verscheidene theorieën noemen het de basisvereisten van alle levende wezens. Deze theorieën zijn het met elkaar eens dat mensen basisnoden hebben en om het welzijn te ervaren, moet aan deze noden voldaan worden. Zich geliefd voelen, gerespecteerd worden, het gevoel hebben nodig te zijn, geaccepteerd worden en dergelijke zijn voor sommige mensen eigen aan een psychisch gezond persoon. Zorg dragen voor een dier kan het verschil betekenen tussen een eenzaam bestaan en een bevredigend leven. (Nebbe, s.a.)

Therapie met Assistentie van Dieren bestaat uit doelgerichte interventies waarbij een dier, dat voldoet aan specifieke selectiecriteria, integraal deel uitmaakt van een behandelingsproces.

(De Vos, s.a.)

- A.A.D.

Activiteiten met Assistentie van Dieren of A.A.D. is datgene wat van toepassing was bij het bezoek van de honden aan het rust- en verzorgingstehuis.

Ik wou de bewoners een andere en aangename daginvulling bieden, hen activeren, herinneringen ophalen, hun zintuigen prikkelen en dergelijke meer. Wat je uiteindelijk wil bereiken, is een positieve belevenis voor de bewoners. Bij sommige bewoners was dit heel duidelijk. Zij streelden de honden, zochten contact en glimlachten. Anderen waren meer afstandelijk, dit hebben we dan ook gerespecteerd.

Deze activiteit was een eenmalig en kort gebeuren, waar verder niet op is ingegaan.

Door op regelmatige basis met honden te werken in het rust- en verzorgingstehuis, zou je hier andere dingen kunnen verwezenlijken.

- Het Vlaams Parlement

Werken met dieren in een rust- en verzorgingstehuis heeft onnoemelijk veel voordelen voor de bewoners. Daarom vraagt het Vlaams Parlement een voorstel van resolutie (besluit van de overheid) betreffende het huisdierenbeleid in de Vlaamse zorginstellingen aan bij de Vlaamse regering.

Zij vragen:

- om een beleid uit te tekenen dat het contact tussen gebruikers van een semiresidentiële of residentiële voorziening en dieren mogelijk maakt en bevordert door dieren toe te laten in voorzieningen waar zorgvragers residentieel of semiresidentieel verblijven.

- een wettelijk kader uit te tekenen dat voorzieningen stimuleert om het contact tussen ouderen en dieren te bevorderen.

- een controle te installeren op de kwaliteit van de zorg en de activering van de zorgvragers in de land- en tuinbouwbedrijven (zorgboerderijen) en de activiteiten van de organisaties die therapieën en activiteiten met dieren organiseren.

- er bij de federale overheid op aan te dringen een wetgevend kader uit te tekenen dat de toegang van de huisdieren in ziekenhuizen, palliatieve centra, rust- en verzorgingstehuizen en psychiatrische instellingen mogelijk maakt.

- het uitwisselen van 'good-practice' voorbeelden en de daaruit voortvloeiende kennis naar de invloed van gezelschapsdieren op de fysieke en mentale gezondheid van ouderen, jongeren, psychiatrische patiënten en patiënten in stervensbegeleiding te stimuleren bovenop de reeds bestaande kennis.

(Hermans, 2006)

Sommige zorginstellingen hebben bezwaren tegen huisdieren in hun instelling. Zo ook het rust- en verzorgingstehuis waar ik mijn stage deed. Ik kon hen overtuigen om het bezoek van de honden toch te laten plaats vinden, omwille van de vele voordelen die dit met zich meebrengt.

Als het Vlaams Parlement haar voorstel van resolutie gerealiseerd krijgt, zullen misschien meerdere instellingen openstaan voor dieren in hun instelling.

- Feiten

Mens-dier interacties hebben enorm veel voordelen. Hieronder worden deze verder beschreven.

Dieren hebben positieve invloeden op het algemeen welbevinden van bewoners en dit op verschillende gebieden.

Volgens De Vos (s.a.) komt dit omdat honden altijd eerlijk zijn. Ze geven liefde en genegenheid en ze brengen een huiselijke sfeer.

Honden werken in op de waarneming en op de prestaties. Bewoners worden actiever, de honden moedigen de bewoners aan om gebruik te maken van hun armen en handen, waardoor de bewoners soms bewegingen doen die ze anders nooit zouden doen.

Hun hartslag en bloeddruk dalen door de aanwezigheid van de honden en het biedt hen rust en een gevoel van koestering. Bewoners gaan zich veilig voelen en hun gevoel van eenzaamheid is dan niet meer zo sterk. Bewoners gaan hun aandacht richten op de hond en de buitenwereld. Hierdoor worden ze afgeleid van eventueel pijn en ongemak. Het bevordert de resocialisatie en de communicatie met de hond en de andere bewoners.

Dieren werken ook in op de stemming. Zo hebben ze een positieve invloed op agressie, verwarring en spanning.

Hermans (2006) geeft aan dat dieren een grote invloed hebben op de tastzin en het gehoor. Ze bevorderen het zelfvertrouwen en stimuleren het geheugen. De bewoners gaan hierdoor herinneringen ophalen en hebben zo een gespreksonderwerp.

Verwezenlijking van het bezoek van de honden in het rust- en verzorgingstehuis

Hieronder beschrijf ik hoe de voormiddag in het algemeen verlopen is en daarna wat het bezoek van de honden voor de bewoners betekent heeft.

- Algemeen

Tijdens één voormiddag in de laatste week van mijn stage, zijn er drie honden op bezoek geweest.

Dit bezoek liep van 10.00 uur tot 11.30 uur. Dit bezoek was enkel voor de bewoners van het Binnenhof, de afdeling voor dementerende bewoners. Het bezoek ging door in de Oranjerie, dat is een plaats waar het bezoek in de namiddag iets kan komen drinken met de bewoners. Op dat moment waren er geen bezoekers.

Ik had die voormiddag drie begeleiders ingepland. Dit waren de ergotherapeute, de animatrice en ikzelf. Er was ook een stagiair verzorging die mee kwam helpen.

De doelen die achter dit bezoek zaten, waren, zoals ik hierboven ook al beschreven had, activatie, het ophalen van herinneringen, het stimuleren van de zintuigen, het beleven van plezier, sociale stimulatie en communicatiebevordering. Deze doelen werden bereikt door middel van de honden.

- Het bezoek van de honden ging door in twee groepen
 - Eerste groep

Dit waren de meest zorgbehoevende bejaarden. Zij werden nog eens opgedeeld in drie groepen met elk vijf bewoners.

Zowel de ergotherapeute, de animatrice en ikzelf namen een groep mee naar een deel van de Oranjerie. Op deze manier konden wij iedere bewoner optimaal stimuleren en gepast begeleiden. Wij lieten de honden naar hen komen en hun zintuigen werden geprikkeld doordat ze de honden zagen, doordat de honden soms blaften en doordat de bewoners de honden konden aanraken. Er werd ook gebruik gemaakt van hondenspeeltjes en hondenkoekjes, zodanig dat de honden nog meer contact zochten tot de bewoners en omgekeerd.

Het bezoek voor hen liep van 10.00 uur tot 10.45 uur.

- Tweede groep

Dit waren de meer mobiele bewoners en bestond uit een vijftiental personen.

De bewoners werden in een kring gezet. We lieten de honden naar hen komen, ze streelden hen en speelden met een tennisbal, een voetbal, doeken en de hondenspeeltjes.

De begeleiders van de honden lieten de honden ook allerlei kunstjes uitvoeren, wat de bewoners allemaal aansprak.

Dit bezoek liep van 10.45 uur tot 11.30 uur.

- Specifiek

Wat het bezoek van de honden in het rust- en verzorgingstehuis verder betekend heeft voor de bewoners is toch heel wat. Hieronder maak ik een onderscheid tussen de eerste en de tweede groep.

- Eerste groep

Een individuele benadering bij deze groep was nodig. Op deze manier kon je de bewoner bieden wat hij of zij op dat moment nodig had. Sommigen zochten contact of begonnen te lachen als de hond naar hen kwam. Zo probeerde je telkens weer reacties uit te lokken bij de bewoners om hen een fijne tijd te geven. Zo was er een bewoner die onmiddellijk op de hond reageerde en hem begon te roepen, we hebben zelfs een klein stukje gewandeld. Op de afdeling is deze bewoner nochtans eerder passief en moeilijk te bereiken.

Er was ook een bewoonster bij die geen toenadering zocht tot en geen interesse had in de hond. In het begin hebben we haar wel proberen te stimuleren tot contactname. Zij wou dit echt niet, dus hebben we niet verder aangedrongen.

Voor de activiteit heb ik zoveel mogelijk navraag gedaan bij bewoners en personeelsleden of bepaalde bewoners angst hadden voor honden, om verdere confrontaties te vermijden.

Over het algemeen kan ik zeggen dat de doelen bereikt zijn. De bewoners werden zeker geactiveerd en hun zintuigen werden zoveel mogelijk gestimuleerd, vooral dan via aanraking. Sommige bewoners begonnen te vertellen over hun hond, aan andere bewoners zag je dat ze merkbaar genoten van de aanwezigheid van de honden, doordat ze contact met hen zochten en lachten.

- Tweede groep

Hier werd via een meer groepsgerichte aanpak gewerkt. Deze bewoners hadden minder nood aan individuele ondersteuning, doordat zij zelfstandig nog voldoende prikkels opnamen.

Vanuit deze groep, kwamen er actievere reacties. Hier was de verwezenlijking van de doelen die ik vooropgesteld had duidelijker zichtbaar. Ze waren duidelijk geactiveerd, ze gingen naar de honden, ze riepen hen, speelden met de bal en dergelijke. Ook hier werden herinneringen aan hun eigen hond opgehaald. Zij vonden dit ook een aangenaam bezoek, ze lachten en waren uitgelaten. Hier was tussen de bewoners onderling wel meer contact, onder andere doordat zij kringspelen deden met de honden.

Bij het spelen met de tennisbal, waren er sommige bewoners die heel actief meededen. Ze gooiden de bal naar de hond of probeerden zelfs de bal voor de hond te pakken te krijgen. Ze waren ook heel geïnteresseerd in de hondenspeeltjes, hierdoor lokten ze veel spelgedrag uit bij de honden, wat bij de bewoners lachende gezichten teweeg bracht.

Om het bezoek van de honden af te sluiten wil ik kort even de haalbaarheid aanhalen van dit bezoek, want zoals je merkt, is een activiteit als deze zeker haalbaar. Deze activiteit verschilt niet veel van een andere activiteit die zou plaatsvinden in het rust- en verzorgingstehuis. Hiermee wil ik zeggen dat je deze activiteit kan inplannen zoals je andere activiteiten zou plannen die doorgaan in het rust- en verzorgingstehuis. Er moeten geen grote verplaatsingen plaatsvinden en je kan een groot aantal bewoners betrekken bij deze activiteit.

Je moet enkel mensen aanspreken die willen langskomen met hun hond (die hiervoor geschikt is) en met hen verdere afspraken maken. De verdere voorbereiding van deze activiteit doe je zoals je andere activiteiten zou voorbereiden.

Je hebt voor de verwezenlijking van deze activiteit geen extra tijd nodig in de voorbereiding (dit doe je zoals je een andere activiteit zou voorbereiden) en geen extra personeel. Dit kan je doen met het personeel dat op dat moment op de afdeling is. Dit heeft als voordeel dat dit geen extra loonkost of personeelsinvestering met zich meebrengt.

3.6 Besluit

Het tot stand komen van een dergelijk project vraagt heel wat voorbereiding waarbij je met verschillende zaken rekening moet houden.

Het is van groot belang dat je opzoekingswerk verricht in functie van de doelgroep, ook wat betreft het kiezen van een boerderij en de activiteiten. Dit project draait rond de bewoners, zij zijn de centrale figuren.

Door informatie en contact op te nemen met een aantal zorgboerderijen, kon ik mij ongeveer al een beeld vormen welke kant mijn project zou kunnen uitgaan. Zo krijg je al een beetje een beeld, wat goed is om bepaalde zaken te kunnen voorzien (verwachtingen of reacties van bewoners).

Er zijn verschillende manieren om bewoners te selecteren en je moet een keuze maken. De vorm van selecteren die ik gehanteerd heb, leek voor mij de beste manier. Eerst werd er objectief gekeken naar de achtergrond en de noden van de bewoners, om daarna de familieleden erbij te betrekken. Zo kon ik de keuze verantwoorden en staven.

Ik werd in de loop van de weken door een familielid aangesproken met de vraag of haar ouder ook niet zou kunnen meegaan naar de boerderij, omdat zij vond dat haar ouder hier wel iets aan zou hebben. Dit was spijtig genoeg niet mogelijk omwille van fysieke redenen. Door dit duidelijk te maken, begreep ze dit wel.

Het project werd voldoende bekend gemaakt door het artikel en de affiches. Ze konden ook steeds bij mij of de ergotherapeute terecht voor meer informatie.

Om een dergelijk project tot stand te brengen, vormen de vrijwilligers nog een belangrijke factor in het slagen van een project. Via vrijwilligers kan je meerdere bewoners bereiken en hun inzet is onmiskenbaar.

Bij iedere uitstap moest hetzelfde materiaal mee. Op voorhand wist je nooit welke reserve kledij je zou gebruiken, omdat de bewoners soms ook afwisselden. Dit was dan iedere week wel een hele verhuizing.

Als ik terugkijk op de activiteiten op de boerderij, heb ik hier veel goede herinneringen aan overgehouden.

De bewoners zijn gedurende de acht weken opengebloeid. Ze haalden spontaan herinneringen op, ze waren rustig en geïnteresseerd in wat er op de boerderij allemaal gebeurde en deden zelf ook actief mee.

De begeleiders ervoeren dit zelf ook als ontspannend, leuk en leerrijk.

Het bezoek van de honden werd ook als heel positief ervaren door de bewoners. Je merkte duidelijk dat de honden positief gedrag uitlokten bij de bewoners, gedrag dat ze anders in het rust- en verzorgingstehuis niet stelden.

3.6.1 Meerwaarde van de ergotherapie

Als ergotherapeut kan je in het verwezenlijken van zo'n project een grote rol hebben. Hierbij denk ik aan het organiseren ervan. Je moet gaan kijken naar de noden van iedere bewoner afzonderlijk, zijn mogelijkheden, beperkingen en interesses om hier dan gepast op in te spelen. Je moet contacten leggen met organisaties, familieleden en dergelijke.

Ook bij de uitvoering van een project kan je een taak hebben, wat volgens mij steeds het individu-gericht werken blijft. Dit kan ook overgenomen worden door andere personeelsleden, maar ik ben er wel van overtuigd dat je als ergotherapeut een coördinerende rol kan opnemen.

Naar de evaluatie toe is het belangrijk dat je met al de partijen rekening houdt. Als jij diegene bent die het contact gelegd heeft en de afspraken gemaakt heeft, ben je ook de geschikte persoon om het project te gaan evalueren.

Als ergotherapeut ben jij de geschiktste persoon om te gaan kijken naar de noden van de bewoners waarmee je werkt, met de nodige doelen die hierachter schuilgaan. Natuurlijk moet je hierbij ook kijken naar de mogelijkheden van de instelling waarin je werkt. Hierbij denk ik dan aan de ligging, vrijwilligers of personeel die willen helpen bij de uitvoering, de tijd die je aan dit project mag spenderen en dergelijke meer.

In de opleiding ergotherapie heb je ook een goede kennis opgedaan rond dementie en leer je onder andere dat het behouden van de levenskwaliteit en de mogelijkheden van de bewoners heel belangrijk zijn. Dit is een goede basis om op verder te werken.

3.6.2 Projectevaluatie

Ik wou natuurlijk nagaan wat dit project voor de bewoners, de begeleiders en het personeel betekent heeft. Als ergotherapeut doe je een activiteit nu eenmaal niet zomaar. Je wilt via activiteiten iets bereiken. Door activiteiten te gaan evalueren, kom je dan ook tot een concreet beeld van wat een project tot stand heeft gebracht. Dit project heb ik dan ook op verschillende manieren geëvalueerd.

Na ieder boerderijbezoek schreef ik feiten en interpretaties op van iedere bewoner. Op deze manier kon ik bij het volgende bezoek onmiddellijk inspringen op de dingen die bij het vorige bezoek goed of niet goed gingen.

Via het Landelijke Steunpunt Landbouw&Zorg, ben ik terecht gekomen bij een tevredenheidsonderzoek in de vorm van een vragenlijst. Die hebben zij samengesteld omdat zij vonden dat er nood was aan een kwaliteitssysteem. Ik heb hem gecontroleerd en hij was bruikbaar.

Het Landelijke Steunpunt Landbouw&Zorg heeft zowel vragenlijsten voor deelnemers (een eenvoudige en moeilijkere versie), zorgboer/ coördinator en familieleden/ verzorgers. (Van Erp, 2003)

Deze vragenlijst heb ik aangepast aan de situatie waarin mijn project zich plaats vond. Na vier weken heb ik deze vragenlijst dan afgegeven aan de begeleiders. Op deze manier kon ik de begeleiders heel duidelijk betrekken bij het project en hen erkenning geven. Ik dacht ook dat de begeleiders misschien wel zaken zouden opmerken die ik niet zou opgemerkt hebben, daarom vond ik het belangrijk om alle meningen bij elkaar te brengen.

Bijlage 5. Blanco vragenlijst na vier weken

Toen ik alle vragenlijsten had terug gekregen heb ik deze verwerkt en aan de begeleiders meegedeeld wat er uit die vragenlijsten gekomen is. Dit was voor mij een manier om al even grondig te evalueren hoe de boerderijbezoeken verliepen en waar ik nog kon bijsturen voor de volgende vier weken.

Bijlage 6. Evaluatie vragenlijsten na vier weken

Op het einde van de boerderijbezoeken, na acht weken, heb ik zowel voor het personeel als voor de begeleiders een vragenlijst opgesteld.

Het personeel heeft deze vragenlijst tijdens een vergadering ingevuld. Op deze manier wou ik te weten komen, hoe zij dit project ervaren hadden en dergelijke meer. Gedurende de acht weken waren er spanningen naar boven gekomen en op deze manier wou ik die ook voldoende in kaart proberen te brengen.

Bijlage 7. Vragenlijst personeel na acht weken

Bij de vragenlijst die ik de begeleiders liet invullen na vier weken en het groeiende contact gedurende de acht weken, werd het mij duidelijk dat de begeleiders heel open waren naar mij toe en geen remmingen voelden. Daarom besloot ik, in samenspraak met de ergotherapeute en de begeleiders, om de vragenlijst mondeling af te nemen. Dit gebeurde een week na het laatste bezoek.

Op deze manier wou ik het project heel duidelijk afsluiten, zodanig dat ik een duidelijk beeld had van wat dit betekent heeft voor de begeleiders en de bewoners. Op deze manier werd het voor de begeleiders ook duidelijk.

Bijlage 8. Vragenlijst begeleiders na acht weken

Twee maanden na mijn stage, heeft de ergotherapeute van het rust- en verzorgingstehuis, op vraag van mij nog een activiteit gedaan rond de boerderijbezoeken.

Hiermee wou ik nagaan wat dit project nog teweeggebracht had en of het nog herinneringen en dergelijke had nagelaten bij de bewoners.

Deze activiteit is doorgedaan in het rust- en verzorgingstehuis tijdens een voormiddag, met vijf bewoners die waren mee geweest naar de boerderij en nog enkele andere bewoners van het Binnenhof.

De ergotherapeute heeft samen met de bewoners de DVD bekeken. Hier konden ze alle foto's van de boerderijbezoeken terug bekijken. Nadien heeft zij met de bewoners het prikbord overlopen en leeggehaald. Enkele foto's heeft ze meegegeven aan de bewoners. Deze foto's hangen nu bij hen op de kamers.

Het prikbord is nu helemaal weggehaald omwille van renovatiewerken in het rust- en verzorgingstehuis.

Een bewoonster herkende zichzelf en haar zoon op de DVD en de dieren benoemde ze als haar dieren. Een echte herkenning dat ze op de boerderij geweest was, had ze niet. Dit is ook zo voor een andere bewoner. Nog een andere bewoner herinnerde zich alles nog goed en vond het heel leuk op de boerderij. Twee andere bewoners haalden ook aan dat het leuk was geweest.

Ondertussen waren drie bewoners overleden, die ook waren mee geweest naar de boerderij. Hiervan zeiden de andere bewoners en personeel, dat ze blij waren dat ze de uitstappen toch nog hebben mogen beleven, omdat het voor hen toch een positieve ervaring was.

De bewoners vonden het fijn om foto's te zien van zichzelf en van andere bewoners toen ze zich amuseerden. Ze waren heel blij met de foto's die ze kregen. Er wordt nog vaak gesproken over de boerderij, de kalfjes, de boerin en de hond Porto, zowel door de bewoners als door het personeel.

Met de foto's die de bewoners kregen, waren ze heel blij.

Hieruit kan ik besluiten dat dit toch wel een impact gehad heeft op de bewoners, waar ze positieve herinneringen aan overhouden.

3.6.3 Toekomst voor het project

Gedurende de weken werd duidelijk dat dit project aansloeg bij zowel de bewoners, als bij de boer en de boerin, de begeleiders en de ergotherapeute.

- Bewoners

Toen hen werd meegedeeld dat dit het laatste bezoek was, vonden ze (diegenen die het begrepen) dit heel spijtig en vroegen ze zelf of er geen mogelijkheid was om nog eens langs te gaan.

- Boer en boerin

Aan hen werd gevraagd hoe zij dit project ervaren hadden en of ze ervoor open stonden om hier eventueel verder aan mee te werken.

Zij kregen het voorstel te horen dat de ergotherapeute en de animatrice besproken hadden.

Hier stonden ze zeker voor open. De ergotherapeute moest dan gewoon even op voorhand laten weten wanneer ze wilden langs komen, zodat de boer en de boerin hier rekening mee konden houden, maar ze waren altijd welkom.

Ook zij hadden gemerkt dat de bewoners zich hier heel goed voelden en ze zagen dat ze hier graag waren, waardoor ze de bewoners heel graag zien terugkomen.

- Begeleiders

Zij waren heel geïnteresseerd in de verderzetting van het project en ze waren heel tevreden dat die mogelijkheid er was, omdat ze wisten wat het project voor de bewoners betekend had.

Enkelen onder hen wilden zich dan ook inzetten om hierbij te helpen, mocht dit op een moment zijn dat ze zich konden vrijmaken.

- Ergotherapeute

Eerst heeft de ergotherapeute met de animatrice samen gezeten om het project te bespreken (wat betekende het voor de bewoners, willen we het verder zetten, hoe zien we dit evolueren naar de toekomst toe).

Zij wilden dit project zeker verder zetten, weliswaar minder intensief, omdat dit niet haalbaar is (tijdsgebrek, beschikken niet over de nodige middelen).

Wat zij wel realiseerbaar zien, is om in de zomerperiode één keer per maand, al wandelend, naar de boerderij te gaan. Dit vooral met de bewoners die zijn mee geweest naar de boerderij, maar eventueel ook met andere bewoners, als zij hier interesse in hebben.

De reden waarom ze dit nog verder wilden doen, was omdat ze aan de bewoners merkten dat deze bezoeken hen echt goed hebben gedaan en de bewoners er echt iets aan hadden. Ze merkten positieve handelingen en gedragingen op die de bewoners in het rust- en verzorgingstehuis niet toonden, waaruit ze dan opmaakten dat het niet anders kon dan dat de bewoners dit als heel positief ervoeren.

Hierbij denk ik dan aan het ophalen van herinneringen, spontaan praten, blije emoties tonen, niet dwangmatig naar het toilet gaan en dergelijke meer.

De boerderijbezoeken zullen nog heel miniem zijn en dit vind ik heel jammer. Maar het is natuurlijk zo dat de boerderijbezoeken voor het rust- en verzorgingstehuis heel moeilijk te realiseren zijn. Omdat dit project in functie van mijn eindwerk was, had ik hierdoor meer middelen om dit te realiseren.

Om een dergelijk project te blijven realiseren komen volgende aspecten aanbod: tijd, loonkost en personeelsinvestering.

- Tijd

Voordat de boerderijbezoeken konden plaatsvinden, is hier heel wat tijd ingekropen om een gepaste boerderij te zoeken en om de activiteiten te verwezenlijken. Als je full-time werkt, ga je vanuit de instelling niet gauw de middelen krijgen om hier tijd voor te nemen, omdat je sowieso al voldoende werk hebt.

Doordat de bezoeken op de boerderij zijn doorgedaan en de boerderij hier zelf tevreden over was, is het naar de toekomst toe gemakkelijker om naar de boerderij te gaan, omdat de contacten al gelegd zijn.

De boerderij is gelegen op 1,3 kilometer van het rust- en verzorgingstehuis. Deze afstand is al wandelend te overbruggen bij goed weer, maar neemt wat meer tijd in beslag. Wij reden met een minibus, omdat onze tijd beperkt was. Het rust- en verzorgingstehuis heeft geen minibus ter beschikking, waardoor zij de afstand steeds te voet moet overbruggen als zij in de toekomst hier nog naartoe wil gaan.

Dit maakt het ook niet gemakkelijk om op boerderijbezoek te blijven gaan.

Omdat deze bezoeken in functie waren van mijn eindwerk, mocht de ergotherapeute hier wel tijd voor nemen. Nadat mijn stage gedaan was, moest zij haar vroegere programma hernemen.

- Personeelsinvestering

Om de boerderijbezoeken te blijven realiseren heb je hier heel wat personeel of vrijwilligers voor nodig, anders kan je maar een beperkt aantal bewoners bereiken.

- Loonkost

Een instelling heeft vaak niet de nodige financiële middelen om een dergelijk project te doen slagen (personeelskost, verplaatsingskosten en dergelijke meer).

Zoals je ziet, komt hier toch heel wat bij kijken en begrijp ik dat dit praktisch niet haalbaar is voor het rust- en verzorgingstehuis.

Als ik dan kijk naar wat dit voor de bewoners heeft teweeggebracht (contact met dieren), is dit wel een belangrijk aspect in hun leven.

Een plaats in het rust- en verzorgingstehuis of in de buurt van het rust- en verzorgingstehuis waar de bewoners contact kunnen hebben met dieren zou een positieve noot kunnen brengen in hun verdere leven.

Ik heb wel vernomen dat de directie aan het overwegen is om de boerderijbezoeken toch te laten doorgaan één keer in de maand. Dit zou dan ter vervanging zijn van de activiteit zwemmen. Dit is nog maar een idee. De tijd zal verder uitwijzen of dit idee ook echt uitgevoerd zal worden.

De animatrice is momenteel aan het informeren om eventueel een hond in het rust- en verzorgingstehuis te nemen.

BESLUIT

Ik kan concluderen dat de boerderijbezoeken effectief een toegevoegde waarde hadden op het leven van de bewoners. Iedere bewoner genoot van de bezoeken op zijn of haar manier. Moest ik dit project opnieuw starten, zou ik twee kanten kunnen opgaan.

Ofwel behoud ik deze manier van werken. Ik vond dit heel goed, als ik kijk naar wat het voor de bewoners betekent heeft. Ik zou dan eerst wel opnieuw gaan kijken naar de noden van de bewoners om van daaruit de bestaande activiteiten lichtjes aan te passen.

Ofwel kies ik voor een soort van kinderboerderij, waarbij er een groter aanbod van dieren is en waarbij de bewoners nog meer vertrouwde handelingen kunnen stellen, hierbij denk ik dan aan het melken van de koeien. Het enige minpunt hierbij zou ik dan de omgeving vinden, omdat deze niet is zoals ze vroeger was.

De bezoeken zullen niet meer zo intensief zijn door de beperkte middelen. Een ideaal alternatief voor het rust- en verzorgingstehuis zou een zorg- of kinderboerderij vlakbij het rust- en verzorgingstehuis zijn, waar de bewoners op regelmatige basis konden langsgaan.

Een ander alternatief zou een dierenpark aan het rust- en verzorgingstehuis kunnen zijn. Hierbij heb je onmiddellijk iets tastbaars waar je nog vele kanten mee uit kan. Via deze weg kan je de bewoners en hun nood naar herkenning toch al iets tegemoet komen.

Het hoofddoel van de bezoeken was reminiscentie en dit door een belevingsgerichte aanpak. Dat kwam enorm veel aan bod. Bij de bewoners kwamen zoveel herinneringen naar boven waarover ze dan heel fijn konden vertellen. Ook aan de hand van de foto's, werd er over gepraat en kon je gesprekken aanknopen, doordat je wist hoe zij dit vroeger beleefd hadden.

LITERATUURLIJST

Beschrijving van onuitgegeven materiaal

Jansen, G., Vanuytsel, A., Geenen, K. (2005a). *Het syndroom dementie*. Onuitgegeven cursus voor het tweede jaar van de opleiding Ergotherapie, Katholieke Hogeschool Kempen, Departement Gezondheidszorg en Chemie.

Jansen, G., Vanuytsel, A., Geenen, K. (2005b). *Revalidatie van ... en omgaan met ...dementerende bejaarden*. Onuitgegeven cursus voor het tweede jaar van de opleiding Ergotherapie, Katholieke Hogeschool Kempen, Departement Gezondheidszorg en Chemie.

Jansen, G. (2006). *Reminiscentie*. Onuitgegeven cursus voor het derde jaar van de opleiding Ergotherapie, Katholieke Hogeschool Kempen, Departement Gezondheidszorg en Chemie.

Beschrijving van elektronische publicaties

Abrahams, J. (2001). *De meerwaarde van een muziekgroep voor dementerenden*. Hasselt: Abrahams Johan.

Gevonden op 26 augustus 2006 op het internet: <http://www.bejaardenzorg-ght.be/files/kennis/Gepubliceerde%20artikels/muziek.htm>

Activiteiten-Wizard. (2007a). *Belevingsgericht werken*. S.l.: Activiteiten-Wizard.

Gevonden op 5 maart 2007 op het internet: <http://members.home.nl/de-laak/activiteiten/belevingsgericht/belevingsgericht%20werken.htm>

Activiteiten-Wizard. (2007b). *Reminiscentie*. S.l.: Activiteiten-Wizard.

Gevonden op 5 maart 2007 op het internet: <http://members.home.nl/de-laak/methodieken/remiscentie.htm>

Beppe. (2001). *Integratie, normalisatie en separatie*. S.l.: s.n.

Gevonden op 26 augustus 2006 op het internet:

<http://studenten.samenvattingen.com/documenten/show/8443432/>

Deceuninck, B. (s.a.). *Een eenvoudige regeling voor vrijwilligerswerk van vreemdelingen*. Brussel: Vlaams Minderhedencentrum.

Gevonden op 5 maart 2007 op het internet:

http://www.vmc.be/uploadedFiles/Vreemdelingenrecht/Wegwijs/Tewerkstelling/Een_eenvoudige_regeling_voor_vrijwilligerswerk_voor_vreemdelingen.doc

Dedry, A. (2003). *Groene zorg heeft een punt morgen krijgt ze haar steunpunt: 1+1=3, van waarde tot toegevoegde waarde*. Wijgmaal: Steunpunt Groene Zorg.

Gevonden op 30 augustus 2006 op het internet:

<http://www.groenezorg.be/Portals/0/docs/Haalbaarheidsstudie.pdf>

De Vos, K. (s.a.). *Activiteiten met assistentie van dieren*. Lovendegem: Kynologisch Centrum.

Gevonden op 5 maart 2007 op het internet: <http://www.therapiehonden.be/>

Hassink, J. (2002). *De betekenis van landbouwhuisdieren in de hulpverlening*. Wageningen: Plant research international B.V.

Gevonden op 5 maart 2007 op het internet:

http://library.wur.nl/wasp/bestanden/LUWPUBRD_00318765_A502_001.pdf

Hassink, J. (2005). *Project: zorglandbouw*. s.l.: Hassink J.

Gevonden op 22 augustus 2006 op het internet:

<http://www.onderzoekinformatie.nl/nl/oi/nod/onderzoek/OND1284390/>

Hermans, M., (2006). *Voorstel van resolutie betreffende het huisdierenbeleid in de Vlaamse zorginstellingen*. S.l.: VLD.

Gevonden op 5 maart 2007 op het internet:

<http://www.margriet.be/index.php?p=vpitem&id=166>

Landelijk Steunpunt Landbouw & Zorg en de Vereniging van Zorgboeren. (s.a.). *De zorgboerderij - een formule die werkt!*

Gevonden op 30 augustus 2006 op het internet: <http://www.zorgboeren.nl/>

Nebbe, L. (s.a.). *Animal- assisted activities: Therapy as an animal and human welfare project*. Washington Grove: Society & animals forum.

Gevonden op 26 augustus 2006 op het internet:

<http://www.psyeta.org/hia/vol8/nebbe.html>

Provincie West-Vlaanderen. (s.a.). *Wettelijk statuut voor de vrijwilligers*. Sint-Andries: Provincie West-Vlaanderen.

Gevonden op 5 maart 2007 op het internet: <http://www.west-vlaanderen.be/jahia/Jahia/site/vrijwilligerswerk/pid/901>

Schols, J. (2004a). *Therapeutische werking zorgboerderij onmiskenbaar*. Brussel: Vlaams Informatiecentrum over Land- en Tuinbouw.

Gevonden op 30 augustus 2006 op het internet:

<http://www.vilt.be/opinie/detail.phtml?id=652>

Schols, J. (2004b). *Therapeutisch effect spectaculair*. Wijgmaal: Steunpunt Groene Zorg.

Gevonden op 30 augustus 2006 op het internet:

<http://www.groenezorg.be/Portals/0/docs/jongeren/Degrote.pdf>

The Donkey Sanctuary. (s.a.). *Centuries gone by*. Sidmouth: The Donkey Sanctuary.

Gevonden op 22 augustus 2006 op het internet:

http://www.thedonkeysanctuary.org.uk/site/1/SETU_History.html

Van Erp, N. (2003). *Instrument voor kwaliteitsevaluatie op zorgboerderijen vanuit het perspectief van deelnemers*. Barneveld : Landelijke Steunpunt Landbouw & Zorg.

Gevonden op 30 augustus 2006 op het internet:

<http://www.landbouwzorg.nl/index.php?pagid=35&dg=zb>

Verhaar, J. (2005). *Projectmatig werken*. S.l.: Boom

Gevonden op 26 augustus 2006 op het internet:

<http://books.google.be/books?vid=ISBN9085061709&id=4W5m4iW7UJwC&pg=PA18&pg=PA18&ots=yo4DeOJbBl&dq=project+EN+wat+houdt+het+in&sig=tSqlMpg7ZdcEB7sGIF95LAu3KqY>

Weckhuysen, H. (2004). *Groene zorg op boerderij heeft groeipotentieel: Waarom is de boerderij zo'n geschikte biotoop*. Brussel: Vlaams Informatiecentrum over Land- en Tuinbouw.

Gevonden op 30 augustus 2006 op het internet:

<http://www.vilt.be/gevilt/detail.phtml?id=650>

BIJLAGEN

Bijlage 1. Artikel voor in het krantje

Artikel voor in het krantje.

Ik, Vicky Struyfs, zit in mijn laatste jaar ergotherapie.

Ik heb de eer om mijn eindwerkstage hier, in Boeyendaalhof, te mogen doen! Deze loopt van 20 november 2006 tot en met 8 februari 2007.

Niet enkel zal je me achter Debby zien aanhollen en activiteiten zien doen. Ik ga ook met enkele bewoners van het Binnenhof een achttal keer op bezoek bij een boerderij hier in Herenthout en dit voor een aantal uurtjes.

Wat dit onder andere zou kunnen inhouden: het uitvoeren van een taak in de stal, iets lekker koken met producten van de boerderij, contact met de dieren, genieten van de sfeer op de boerderij, een aantal spelen rond het leven op de boerderij en noem maar op.

Als mensen zich nog als vrijwilliger willen opgeven om mij hierbij te helpen, kan je steeds terecht bij het onthaal waar een blad ligt waar je jouw naam en telefoonnummer mag noteren. Dan neem ik verder contact op.

Ik kijk er alvast naar uit en ik hoop jullie ook!

Tot 20 november!

Familie, vrijwilligers, personeel!!!

Een aantal bewoners van het Binnenhof gaan enkele weken op bezoek gaan bij een boerderij hier in Herenthout.

Dit in het kader van mijn eindwerkstage die ik hier in het rusthuis mag komen doen.

Zij krijgen er de kans om de boer te helpen in de stallen, de boerin te helpen in de keuken en noem maar op.

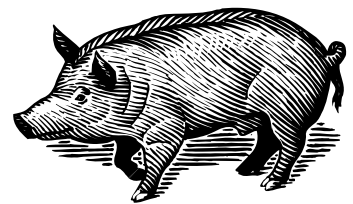
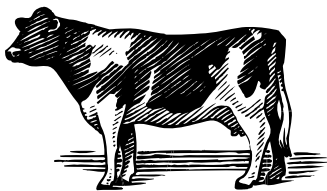
Ik wil jullie vragen of jullie geïnteresseerd zijn om mij hierbij te helpen!?!

Dit zal eenmaal per week doorgaan en dit gedurende acht weken (vier weken voor de kerstvakantie en vier weken na de kerstvakantie).

Interesse??

Inschrijven kan aan het onthaal. Noteer daar even jullie naam en telefoonnummer, zodat ik jullie kan contacteren voor eventuele verdere afspraken.

Alvast bedankt,
Vicky Struyfs, studente ergotherapie.

OP BEZOEK BIJ DE BOERDERIJ!

Met een drietal bewoners (en evenveel begeleiders)
trekken we naar de boerderij van Ivo en Rita.

Dit gaat door op maandag 27 november,
maandag 4 december, maandag 11 december,
maandag 18 december,
maandag 8 januari, maandag 15 januari, maandag 22 januari
en maandag 29 januari.
Telkens van 10 uur tot 12 uur.

We zullen deze dagen telkens starten met een kop koffie, om
daarna de handen uit de mouwen te steken op de boerderij.

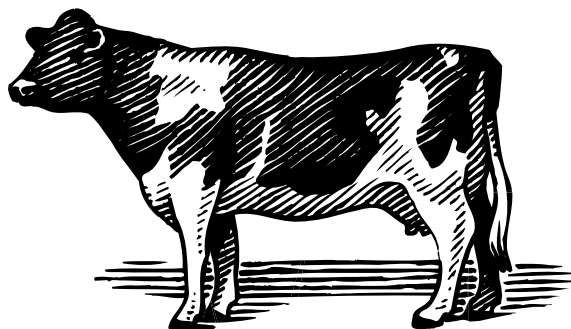
We zullen er onder andere de koeien voeren, de stal
uitkeren, iets lekkers maken in de keuken en de dag afsluiten
met gezellige spelen rond het leven op de boerderij.

Het beloven acht toffe weken te worden!
Iedereen kan onze avonturen volgen via een dagboek en
foto's
in het Binnenhof.

Als er nog mensen zijn die ons hierbij willen helpen,
kan dit nog steeds.

Geef dan even jullie naam op met de datum dat jullie mee
kunnen en jullie telefoonnummer, zodat wij jullie kunnen
bereiken.

Debby Vervloet en Vicky Struyfs.

Personeel van het Binnenhof.

Hierbij wil ik (Vicky) jullie vragen om mij verder te helpen bij mijn zoektocht naar vrijwilligers voor de bezoeken aan de boerderij.

Zoals jullie weten gaan we met een drietal bewoners
(Ludo, Luc en Magda,
reserve bewoners: Jacob, Mark en Sidonia)
naar de boerderij van Ivo en Rita.

Dit gaat door op maandag 27 november, maandag 4 december, maandag 11 december, maandag 18 december, maandag 8 januari, maandag 15 januari, maandag 22 januari en maandag 29 januari. Telkens van 10 uur tot 12 uur. Rond 9.30 uur proberen we deze bewoners klaar te maken voor het vertrek naar de boerderij en verzamelen we in het Binnenhof.

Wie zich geroepen voelt om hierbij te helpen kan zijn / haar naam hieronder noteren met de datum dat hij / zij kan meegaan.

Wij zullen jullie dan nog even verwittigen.

Alvast bedankt, Debby en Vicky.

Hieronder vind u een blanco vragenlijst terug zoals ik hem aan de begeleiders heb gegeven.

Vragenlijst: Tevredenheid deelnemers.

Toelichting bij het invullen van de vragenlijst.

Deze vragenlijst is bedoeld om zicht te krijgen op de ervaringen van deelnemers en begeleiders met de verschillende onderdelen van het project 'boerderij'. Met deze vragenlijst probeer ik dit project te evalueren en bij te sturen naar een volgende keer toe. Ik wil via deze vragenlijst te weten komen wat dit project voor de bewoners en voor de begeleiders betekent heeft.

Aanwijzingen bij het invullen:

- In de vragenlijst wordt er meestal gevraagd of u vindt dat iets voldoende of goed is. Als u het hier mee eens bent, omcirkelt u 'ja', als u het hier niet (helemaal) mee eens bent, omcirkelt u 'nee'.

Na elke vraag wordt er gevraagd of u hier nog iets extra aan toe te voegen heeft. Hier heeft u de ruimte om bedenkingen, tips en dergelijke te noteren. U mag ook de achterkant van de papieren gebruiken om nog zaken te noteren.

- Het is belangrijk dat u alle vragen invult. Zou u na afloop nog even de vragen willen overlopen om te zien of u niets vergeten bent?

- De resultaten van deze vragenlijst worden vertrouwelijk behandeld.

- Deze vragenlijst wordt na 4 weken afgenomen en na 8 weken (op het einde van het project).

Na het invullen:

- De ingevulde vragenlijst mag u in de bijgevoegde envelop steken (eventueel anoniem), met op de envelop de naam van mij (Vicky) of van Debby, met vermelding 'boerderij' en in de brievenbus aan het onthaal steken of persoonlijk aan ons bezorgen.

- Als alle vragenlijsten verwerkt zijn, hoort u wat het resultaat is van het project.

Vragenlijst.

Organisatie

1. Waren de activiteiten voldoende voorbereid?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

2. Werde er voldoende rekening gehouden met de mogelijkheden van de boerderij?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

Informatievoorziening

3. Heeft u vooraf voldoende informatie gekregen over de bezoeken aan de boerderij?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

Begeleiding

4. Was er voldoende overleg tussen de begeleiders om activiteiten aan te passen en dergelijke?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

5. Kon u, bij problemen of vragen, terecht bij de andere begeleiders?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

6. Werde er voldoende rekening gehouden met de bewoner en zijn functioneren?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

7. Werde de bewoner op een gepaste manier begeleid tijdens de activiteiten?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

Activiteiten

8. Heeft de bewoner volgens u genoten van de activiteiten op de boerderij?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

9. Waren de activiteiten aangepast aan de mogelijkheden van de bewoner?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

10. Was er voldoende afwisseling in de activiteiten?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

Boerderij

11. Is de boerderij goed bereikbaar?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

12. Waren er storende factoren op de boerderij aanwezig, waardoor de bewoner onrustig werd?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

13. Voldoet de boerderij aan de noden van de bewoner?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

14. Is de boerderij voldoende veilig?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

Bewoners

15. Voelde de bewoner zich, volgens u, goed op de boerderij?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

16. Voelde de bewoner zich, volgens u, goed in de groep?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

Inspraak

17. Was er ruimte voor kritiek of andere ideeën?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

18. Waren er voldoende overlegmomenten met de begeleiding onderling?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

19. Had u voldoende inspraak in het hele gebeuren?

Ja Nee

- Wilt u hier nog iets aan toevoegen?

Overige vragen

20. Welk cijfer zou u geven aan de activiteiten op de boerderij?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

21. Hoe kan dit cijfer nog verbeterd worden?

22. Welk cijfer zou u geven aan de begeleiding op de boerderij?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

23. Hoe kan dit cijfer nog verbeterd worden?

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst

Bijlage 6. Evaluatie vragenlijsten na vier weken

De evaluatie van de vragenlijsten heb ik ook aan de ergotherapeute, de begeleiders en de boer en boerin gegeven, zodat ook zij op de hoogte waren van de stand van het project.

Evaluatie vragenlijsten boerderij

Organisatie

- De activiteiten waren steeds voldoende voorbereid. Ik had steeds gezorgd voor voldoende activiteiten, zodanig dat er geen lege momenten zouden zijn. Alle activiteiten die gepland waren, werden niet steeds uitgevoerd doordat de tijd soms te beperkt was. Dit was niet hinderlijk, want wat we deden werd als aangenaam ervaren door de bewoners. De activiteiten werden door de begeleiding ook als leuk ervaren.
- Bij de activiteiten die we deden, werd er uiteraard zo veel mogelijk rekening gehouden met de mogelijkheden van de boerderij.

Informatievoorziening

- De informatie die ik kon geven aan de begeleiding heb ik hen ook gegeven. Die informatie was misschien nog eerder beperkt. Dit kwam mede omdat het ook voor mezelf nog nieuw was en ik zelf nog moest ondervinden hoe het allemaal zou verlopen. Bij het begin van de dag werd er ook gezegd wat we gingen doen, zodat dit een beetje duidelijker werd.

Begeleiding

- De begeleiders hebben inspraak gehad in de activiteiten en aanpassingen. Zonder hen zouden deze niet kunnen slagen hebben.
 - Het is een zeer open groep, waarbij je steeds terecht kan.
 - Iedere bewoner werd zoveel mogelijk individueel bekeken en mocht deelnemen aan de activiteiten op zijn niveau. Dit werd door de begeleiding ook zo ervaren. Er was voldoende begeleiding voorzien voor de bewoners, zodat ze optimaal begeleid konden worden.
 - De bewoners werden zeker op een gepaste manier begeleid. Dit werd ook duidelijk door de vragenlijst. Dit heb ik zelf ook gemerkt. Iedereen deed enorm zijn best om de activiteiten op de boerderij te doen slagen en de bewoners een aangename voormiddag te bezorgen.
- De begeleidende familie heeft wel een ander effect op de bewoner. Zij hebben het voordeel dat ze al een band met de bewoner hebben en weten wat hij of zij graag heeft. Niettegenstaande hebben de andere twee begeleiders het ook enorm goed gedaan in het begeleiden van de bewoners. Zij hebben de bewoners heel goed proberen te betrekken bij alles wat we deden op de boerderij.

Activiteiten

- De bewoners hebben allemaal genoten van de activiteiten op de boerderij, vanuit hun eigen behoeften. Het genot was bij sommigen wel van korte duur, maar toch hebben zij op dat moment genoten en dat is wat ik wou bereiken. Zij moeten het hebben van die momenten. Je merkte aan de bewoners dat zij graag megingen naar de boerderij.
- De activiteiten waren aangepast aan de mogelijkheden van de bewoners. Er werd zeker gekeken naar de haalbaarheid en gezorgd voor het nodige materiaal.
- Uit de vragenlijst bleek dat er ook wel voldoende afwisseling zat in de activiteiten. De activiteiten waren voldoende om twee uurtjes te vullen.

Boerderij

- De boerderij is goed bereikbaar.
 - Er zijn geen storende factoren op de boerderij aanwezig.
 - De boerderij voldoet aan de noden van de bewoners.
- Een uitgebreidere boerderij (kippen, varkens, konijnen) zou misschien nog meer effect op de bewoners kunnen hebben.
- De boerderij is veilig. Iedere bewoner wordt individueel begeleid en gevaarlijke machines worden niet gebruikt.

Bewoners

- De bewoners voelden zich goed op de boerderij. Dit komt mede door telkens een goede ontvangst van de boer, boerin en de hond Porto.
- Sommige bewoners praatten er later nog over of zagen zichzelf op foto's.
- De bewoners voelden zich goed in de groep. Ze stoorden zich niet aan elkaar.

Inspraak

- Er was zeker ruimte voor kritiek en ideeën. Iedereen kon zijn mening geven en daar werd dan ook naar geluisterd.
- De begeleiding zag wat de bezoeken deden met de bewoners, zonder hen kan je een dergelijke activiteit niet evalueren en aanpassen.
- De overlegmomenten onderling waren eerder beperkt, mede door de korte tijd die er was. Voor sommigen was dit voldoende, voor anderen niet.
 - De meesten vonden dat ze voldoende inspraak hadden in het hele gebeuren.

Overige

- De activiteiten en de begeleiding werden geapprecieerd.
- Nog meer doe- het- zelfscenario's creëren is moeilijk door de beperkte middelen die aanwezig zijn op hedendaagse boerderijen.

Datgene dat cursief gedruk staat, was hun antwoord op de vraag.

Vragenlijst voor het personeel, i.v.m. de boerderijbezoeken

Gelieve dit in te vullen voor donderdag 8 februari 2007.

Op de volgende vragen mag heel open geantwoord worden.

Dit is bedoeld om een zicht te krijgen op wat dit project voor alle partijen betekend heeft en om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van wat het voor de bewoners betekent heeft.

1. Hoe hebben jullie (jullie zelf, niet naar de bewoners kijken) de bezoeken aan de boerderij ervaren?

Positief voor onze bewoners, vertelden veel, bloeiden helemaal open.

- a) Willen jullie hier nog iets aan toevoegen?

Is voor herhaling vatbaar.

2. Hebben jullie hinderpalen/ hinderlijke factoren ondervonden?

Zo ja, welke?

*Mictietraining, niet het ideale uur om te vertrekken, beter in de namiddag.
Winter: koude.*

- a) Willen jullie hier nog iets aan toevoegen?

/.

3. Waren jullie voldoende ingelicht?

Ja.

- a) Willen jullie hier nog iets aan toevoegen?

/.

4. Was dit, volgens jullie, een meerwaarde voor de bewoners?

Zo ja, hoe hebben jullie dit gemerkt?

*Door de verhalen achteraf.
Genieten van de foto's.
Familie heel betrokken en enthousiast.*

Zo nee, hoe hebben jullie dit gemerkt?

/.

a) Willen jullie hier nog iets aan toevoegen?

/.

5. Hoe zouden jullie dit (de boerderijbezoeken, activiteiten met dieren) willen zien evolueren naar de toekomst toe?

Dieren doet onze bewoners nog open bloeien.

6. Vragen of bedenkingen.

Fijn initiatief.

Datgene dat cursief gedruk staat, was hun antwoord op de vraag.

Evaluatie boerderijbezoeken met begeleiders

1. Hoe hebben jullie zelf de bezoeken aan de boerderij ervaren? Wat heeft dit voor jullie betekend?

- Begeleiders

- Ervaring boerderijbezoeken:

De begeleiding gaf aan dat hun bewoner zich goed voelde, wat het voor hen ook tof maakte. Sommige bewoners konden over de bezoeken achteraf niets meer vertellen, dit vond de begeleiding dan wel spijtig.

- Wat heeft dit betekend voor jullie:

Ze gaven aan dat dit ontspannend, plezierig en leerrijk (informatie over het boerenleven en het omgaan met dementerenden) was voor hen en dat er veel komt bij kijken.

Ze deden het graag en het was een gezellige groep van begeleiders. Er hing een goede sfeer.

- Reden waarom jullie geholpen hebben bij het project:

Mensen uit de isolatie halen, hen aandacht geven. Ze wilden mij de kans geven om mijn streefdoel te halen. Van de begeleiders waarvan hun familielid meeding kwam de reactie dat ze meededen aan dit project voor hun familielid.

- Boer en boerin

- Ervaringen en betekenis boerderijbezoeken:

Voor hen waren de boerderijbezoeken goed meegevallen. Ze vonden het knap van de begeleiders die geen familielid begeleidden, dat zij zich toch zo hebben ingezet. Ze hebben nieuwe mensen leren kennen, voor hen was het echt een verrijking.

Het beeld dat de boer had van dementerende bejaarden is tijdens de boerderijbezoeken veranderd, hij heeft de bewoners leren kennen en heeft er nu een beter en positiever beeld van. Hij heeft veel bijgeleerd en het heeft hem veel bijgebracht.

De kinderen van de boer en de boerin vroegen: "komen de oudjes morgen?"

- Reden waarom jullie geholpen hebben bij het project:

Ze waren blij dat ze hun steentje hebben kunnen bijdragen.

2. Hebben jullie hier iets speciaal voor moeten laten? Nam dit veel van jullie tijd in beslag? Was dit een last voor jullie? Was het soms moeilijk?

- Begeleiding

Ze hebben dit met alle plezier gedaan, het voelde voor de meesten niet aan als een last. Één begeleider gaf wel even aan dat het door soms drukke bezigheden (van de begeleider zelf) niet altijd even gemakkelijk was, maar het loonde wel steeds de moeite.

- Boer en boerin

Tijdens twee bezoeken was het iets drukker (geboorte van kalfjes, bezoek van externen), maar verder ging alles heel goed, was het geen extra last voor hen.

3. Heeft jou familielid / bewoner hier volgens u iets aan gehad? Hoe hebben de bewoners de bezoeken aan de boerderij volgens u ervaren? Was dit volgens u een meerwaarde voor de bewoners?
Zo ja, hoe heeft u dit gemerkt?

- Begeleiding

Volgens de begeleiders hebben de bewoners aan de bezoeken echt wel iets gehad, doordat de bewoners over de boerderij praatten, de reacties die van de bewoners kwamen op Rita en de hond, de rustige houding die de bewoners aannamen, ze kwamen dan eens buiten en sommigen kwamen pienter uit de hoek (wat ze in het rust- en verzorgingstehuis niet hadden). Ze haalden herinneringen op (een film die zich terug afspeelt). Sommigen gingen niet naar het toilet, terwijl ze dit in het rust- en verzorgingstehuis constant doen. Misschien werden ze afgeleid van de dagelijkse sleur.

- Boer en boerin

Ook van hen kwam de reactie dat de bezoeken de bewoners goed hebben gedaan. Dit dachten ze omdat de bewoners steeds terug meekwamen, sommigen wisten waar ze waren en wisten op het einde dat de bezoeken erop zaten, herinneringen kwamen naar boven en sommige bewoners keken ernaar uit. Ze bloeiden open en waren geïnteresseerd in wat er zich allemaal afspeelde op de boerderij.

Zo nee, hoe heeft u dit gemerkt?

./.

4. Hoe werd de begeleiding door Vicky ervaren?

- a) Kregen jullie voldoende informatie voor de bezoeken en tijdens de bezoeken?

- Begeleiders, boer en boerin

In het begin had er nog iets meer informatie mogen zijn. Verder werd alles goed doorgegeven, er was geen informatie die de begeleiders misten, ze waren goed ingelicht. Vicky was niet verlegen om contact te leggen met de begeleiders. Vicky was duidelijk en legde alles goed uit, had een aangename stem en was aangenaam in de omgang. Vicky is ervoor 'gemaakt'.

- b) Werden al de bewoners gelijkwaardig behandeld?

- Begeleiders, boer en boerin

Er werd gekeken naar de mogelijkheden van de bewoners en ze werden voldoende gelijkwaardig behandeld.

- c) Werden de mogelijkheden van de bewoners voldoende aangesproken?
Zo ja, op welke manier?

- Begeleiders, boer en boerin

Er werd gekeken naar de mogelijkheden en de noden van de bewoners, omdat op deze manier de bewoners optimaal betrokken kunnen worden op de activiteit (bv. bij een bepaalde bewoner moest je eerst zijn aandacht trekken, voor hij reageerde op wat je zei). Er werd zeker naar getracht om iedereen bij de activiteiten te betrekken en dit is ook voldoende gelukt.

Zo nee, hoe merkte u dit?

./.

d) Was het doel van deze boerderijbezoeken duidelijk voor jullie?

- Begeleiders, boer en boerin

De bewoners beleefden met plezier hun herinneringen van vroeger terug. Het doel was voldoende duidelijk en kwam positief naar voor.

5. Wat gaan jullie onthouden van de bezoeken aan de boerderij?

- Begeleiders

De toffe groep mensen (begeleiders en bewoners) en de gastvrijheid van de boer en de boerin. De kalfjes en de rest van de dieren, het ontdekken van de mogelijkheden van de bewoners, het maken van de foto's. Alles was heel leuk.

- Boer en boerin

Hen gaat heel veel bijblijven, ze waren echt heel tevreden over de bezoeken, over hoe de bewoners het ervaren hebben, het contact dat ze hadden met zowel de bewoners als de begeleiders. Het maken van de touwen en de haverhoutpap.

6. Hebben jullie hinderpalen/ hinderlijke factoren ondervonden?

- Begeleiders, boer en boerin

Zeker niet, geen hinderpalen.

7. Denken jullie dat dieren een meerwaarde kunnen zijn voor dementerende bewoners? Zo ja, op welke manier?

- Begeleiders, boer en boerin

Daar is iedereen van overtuigd. "De oudjes waren werkelijk op hun best, soms hebben we goed gelachen".

Ze hebben er allen erg zichtbaar van genoten. Ze haalden herinneringen op, ze maakten contact met de dieren door aanraking en verbale uitingen. Dieren zijn echt, ze geven vriendschap, het is goed tegen eenzaamheid, ze zullen gemakkelijker praten en ze willen ervoor zorgen.

Zo nee, hoe kan je hen dan beter bereiken?

./

8. Hoe willen jullie dit zien evolueren naar de toekomst toe (boerderijbezoeken, activiteiten met dieren)? Wat kunnen volgens jullie mogelijkheden zijn?

a) Is er de mogelijkheid toe vanuit de boerderij?

Het rusthuis zal wel eerst even bellen, maar dit mag altijd, bv. op een afgesproken dag in de zomer eens teruggaan.

Dit zouden de begeleiders zeker op prijs stellen.

b) De mogelijkheid van het rusthuis

Eventueel in de zomer te voet een bezoekje brengen met de bewoners van de boerderijbezoeken of andere bewoners uit het rust- en verzorgingstehuis.

Dit zou volgens de vrijwilligers zeker tot de mogelijkheden kunnen behoren.

c) Hoe zien jullie dit praktisch naar begeleiders/ vrijwilligers toe?

Enkele familieleden van bewoners willen zich vrijmaken op een afgesproken tijdstip om te helpen bij een uitstap naar de boerderij. Ook de rest van de vrijwilligers willen nog steeds meegaan.

9. Hebben jullie nog voorstellen of verbeteringen, vragen of bedenkingen?

- Begeleiders

Een uitgebreidere boerderij zoeken, hierbij denken ze aan een kinderboerderij, zou alles nog veel intenser maken. Maar de ontvangst en de tijd die de boer en de boerin er nu hebben geïnvesteerd, ga je niet vlug ergens anders vinden. Ze hebben er allemaal spijt van dat de bezoeken gedaan zijn en het is zeker voor herhaling vatbaar. De bezoeken zijn goed verlopen.

- Boer en boerin

De bewoners en begeleiders mogen altijd nog eens langskomen. In de zomer zou het interessanter zijn, omdat er dan meer buitenactiviteiten kunnen plaatsvinden. Aan de andere kant hebben ze dan wel minder tijd. Er is de mogelijkheid om kort bij het rust- en verzorgingstehuis iets te maken, via de gemeente, maar dan moet er wel iemand dit initiatief willen beginnen. Meer dieren kan meer variatie brengen.

Bedankt voor jullie tijd en medewerking,
zonder jullie had dit nooit tot stand kunnen komen!
Ik ben jullie allemaal enorm dankbaar!!!